ВОДИЧ
ЗА ШКОЛЕ, НАСТАВНИКЕ И СТРУЧНЕ САРАДНИКЕ

Како до информација о изворима финансирања и ресурсима за школе, наставнике и стручне сараднике

Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва
Владе Републике Србије

ВОДИЧ ЗА ШКОЛЕ, НАСТАВНИКЕ И СТРУЧНЕ САРАДНИКЕ

Како до информација о изворима финансирања и ресурсима за школе, наставнике и стручне сараднике

Београд, 2015.

ВОДИЧ ЗА ШКОЛЕ, НАСТАВНИКЕ И СТРУЧНЕ САРАДНИКЕ
Како до информација о изворима финансирања и ресурсима за школе, наставнике и стручне сараднике

Издавач:
Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва
Влада Републике Србије

Уредник:
Жарко Шундерић

Лектура:
Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва

Дизајн и припрема:
Далибор Јовановић

ВЛАДА
РЕПУБЛИКЕ
СРБИЈЕ

ТИМ
ЗА СОЦИЈАЛНО УКЉУЧИВАЊЕ
И СМАЊЕЊЕ СИРОМАШТВА

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development and Cooperation SDC

ПОДРШКА: Израда публикације омогућена је средствима Швајцарске агенције за развој и сарадњу у оквиру пројекта „Подршка унапређењу процеса социјалног укључивања у Републици Србији

НАПОМЕНА: Ова публикација не представља званичан став Владе Републике Србије. Сви појмови употребљени у публикацији у мушком граматичком роду обухватају мушки и женски род лица на која се односе.

Зашто овај Водич?

Да школама, наставницима и стручним сарадницима пружи:

- Корисне информације за унапређивање квалитета рада путем различитих извора финансирања и ресурса.
- Додатни подстицај за унапређење наставе и учења путем пројеката и конкурисање код донатора како би: обезбедиле неопходна средства за функционисање установе и унапређење образовно-васпитног рада; подигле квалитет наставе и учења; створиле безбедну средину за децу и ученике, као и средину која мотивише за учење; допринеле већој социјалној укључености, квалитету, доступности и праведности у образовању Републике Србије.
- Одговор на нека питања, међу којима су и: Где могу да пронађем информације о новинама у образовању? Како да пронађем изворе финансирања неопходне за унапређење наставе и учења? Коме да се обратим, упутим пројекат који је тим моје школе припремио? Како да се укључим у пројекте који се реализују у Србији и који ми омогућавају да опремим школу савременим наставним средствима/машинама потребним за практичан рад ученика? Како да, као директор школе, обезбедим јачање професионалних капацитета запослених и допринесем јачању људског капитала? Како да се упознам са системима образовања и васпитања у другим државама?

НАПОМЕНА: У Водичу су представљени различити извори који су избор ауторског тима, али то не значи да је листа извора коначна; напротив, она је отворена за нове изворе/ресурсе. Што се тиче извора финансирања, како иностраних тако и домаћих, представљени су само они који су доступни, тј. који су јавно оглашени.

Известан број конкурса за текућу календарску годину је затворен. Али, то не треба да Вас обесхрабри, већ да Вас оснажи у намери да припремите документацију и јавите се на конкурс који ће бити отворен наредне године.

Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва, Влада Републике Србије, sipru@gov.rs, www.socijalnoukljucivanje.gov.rs

САДРЖАЈ

5 УВОД

11 ПЛАНИРАЊЕ У ФУНКЦИЈИ РАЗВОЈА ШКОЛЕ
18 Директор школе и његов допринос јачању људског капитала

21 ИЗВОРИ ИНФОРМАЦИЈА
22 Европске мреже
24 Савет Европе
24 Унеско
25 Одабрани инострани извори информација
26 Одабрани домаћи извори информација

29 КАКО ДО ИЗВОРА ФИНАНСИРАЊА

37 ИНОСТРАНИ ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА
38 Амбасаде у Републици Србији као потенцијални извори финансирања
45 Гиз – Немачка организација за техничку сарадњу
47 Европска унија (ЕУ)
57 Европски Прогрес
59 Фондови као потенцијални извори финансирања
69 Фондације као потенцијални извори финансирања
71 Шведска агенција за међународну развојну сарадњу

73 ДОМАЋИ ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА
74 Град Београд – Градска управа
75 Холцим
77 Јеврејска културна и хуманитарна организација „Сабитај Буки Финци"
78 Министарства Републике Србије
80 Покрајински секретаријати
82 Теленор д.о.о.

УВОД

Савремени свет се свакодневно суочава са убрзаним развојем науке, новим технолошким процесима и техничким иновацијама, што захтева нова знања, вештине и способности које се стичу и развијају кроз различите облике учења.

Због тога се данас, више него раније, од образовања очекује и захтева да прати развој науке, технике и технологије, да децу, ученике и одрасле образује у складу са потребама савременог света, да им пружи знања која су резултат нових научних и технолошких достигнућа, као и да развије вештине и способности за примену знања у различитим животним ситуацијама. И не само то – очекују се и нови облици рада у школи и учионици усмерени на процес учења у средини која мотивише и у којој је ученик главни актер тог процеса.

Да би образовање одговорило на захтеве друштва и економије неопходне су промене усмерене на подизање образовног нивоа становништва и оспособљавање за живот и рад у свету убрзаног научно-технолошког развоја.

Као и у другим земљама, и Република Србија се налази у процесу реформе и унапређивања система образовања и васпитања на свим нивоима. Реформе се спроводе у складу са *Акционим планом за спровођење Стратегије развоја образовања у Републици Србији до 2020*[1], законском регулативом и међународним препорукама, а у циљу развоја квалитетног, ефикасног и праведног система образовања који треба да допринесе развоју друштва заснованог на знању, друштва које учи.

Остваривање наведеног циља подразумева низ активности које треба да допринесу променама на нивоу система и школе. За одређене активности потребна је само добра воља, док су за реализацију неких других потребна и финансијска средства.

Активности за које је потребна само добра воља су оне активности које спроводе запослени у школи, које зависе од њиховог професионализма, знања и вештина, тј. њихових компетенција.

[1] Стратегију је усвојила Влада Републике Србије крајем 2012. и објављена је у Службеном гласнику РС, број 107/2012.

Постоје школе у којима има добре воље, али недостају ресурси. Таквим школама и колективима је потребна подршка у виду различитих извора информација о могућностима/фондовима доступним школама.

Одређени број активности подразумева и додатна финансијска средства. Где их пронаћи, како до финансијских средстава? Обраћање институцијама које су задужене за финансирање образовања на државном и локалном нивоу често не доноси очекиване резултате јер су потребе велике, а средства која обезбеђују држава или локал нису довољна. Шта чинити у таквим приликама? Један од начина је трагање за додатним, потенцијалним изворима финансирања. Али, да ли је то могуће и шта може да се постигне тим средствима? Могуће је обратити се потенцијалним донаторима, домаћим и/или иностраним, и доћи до средстава за спровођење активности које могу да допринесу променама на нивоу школе. Основна школа „Милутин и Драгиња Тодоровић" из Крагујевца једна је од школа која је учешћем у различитим програмима и пројектима унапредила свој рад, што у тексту који следи описује директор школе.

ПРИМЕР: ОШ „Милутин и Драгиња Тодоровић" из Крагујевца

„Уласком школе у пилот пројекат Министарства просвете и спорта 2002. године, *Школско развојно планирање – Школски грант* покренут је процес пројектног размишљања и развоја школе. Стечена знања пренета су у први Развојни план школе, чији је један од приоритета било и пројектно планирање у функцији развоја школе. Формиран је Тим за међународну сарадњу и пројектно планирање који су чинили истакнути чланови колектива, наставник страног језика, учитељ, наставник предметне наставе и директор. Њихов задатак је био да прате све изворе који се баве подршком пројектима, тј. финансирају их.

Најпре смо се укључивали у пројекте које је подржавало Министарство просвете и спорта, и то: Спречавање трговине људима на *Западном Балкану кроз образовне активности и грађење капацитета школе*, *Једнаке шансе*, *Инклузивно образовање – од праксе ка политици*, *Пружање унапређених услуга на локалном нивоу у области образовања – ДИЛС* (проглашена је за МОДЕЛ школу 2010. године), и многе друге.

Али наше амбиције су биле значајно веће, јер смо желели да се сами окушамо у проналажењу нових пројеката и партнера. Најпре смо 2001. године уз посредовање италијанске NVO „INTERSOS" са седиштем у Крагујевцу успоставили сарадњу са школом „Djuzepe Garibaldi" из Piombino deze у Италији. Осмислили смо пројекат *Позориште, ми, уметност за причу путем којег смо финансирали нова два пројекта реализована у школи: Етно радионица и Позориште лутака*. У школи смо основали Луткарско позориште.

Од 2003. године уз посредовање локалне самоуправе успоставили смо сарадњу са школом „MihaiEminescu" из Питештија у Румунији, која и данас траје. Сарадња подразумева чување и развијање пријатељских веза ученика и наставника, подстицање и унапређивање сарадње у области наставно-научних програма, размену искустава у области образовања и васпитања ученика, као и размену ученика и наставника. Током боравка у Румунији 2006. године директор је учествовао на округлом столу. Након излагања о тренутним развојним подухватима уследила је понуда о сарадњи са француском организацијом жена „Amicalefemes" из Стразбура, која је резултирала добијањем средстава за реконструкцију кабинета физике и хемије. Подршку пројекту пружио је и конзулат Републике Србије у Стразбуру.

На иницијативу Министарства просвете и на предлог Школске управе у Крагујевцу, 2007. године директор је упућен на студијско путовање у Норвешку на Сајам предузетништва основних школа. Посредник је била норвешка организација BIP, која је уз подршку Владе Норвешке развијала предузетништво у средњим школама Србије. Драгоцена искуства су пренета наставницима, а везу смо пронашли у организацији новогодишњих и васкршњих вашара у нашој школи.

У 2004. години јавили смо се на конкурс NVO „USAID". Значајну подршку добили смо од ђачких родитеља који су нам доставили информацију о средствима која ова организација издваја за школе. Професор ликовне културе је написао пројекат, Тим испунио документацију у складу са захтевима и конкурисао. Добијена су средстава помоћу којих је формиран Кабинет визуелних уметности, јединствен у Србији.

Посредством Школске управе и Чешке канцеларије моравске регије успоставили смо сарадњу са школом из Слоупа поред Брна у Чешкој Републици. Потписан је Протокол о пријатељству и сарадњи који се базира на представљању културе два народа од стране ученика, размену искустава наставника и факултативно увођење флор-бола као новог спорта.

Посредством Регионалне агенције за развој и локалне самоуправе школа је учествовала у Коменијус пројекту *Предузетничка педагогија-предузетничка деца* у оквиру Програма целоживотног учења. Носилац пројекта је образовна група „Зрински" из Загреба, а партнери су из Немачке, Хрватске и Србије. Школа је међу првима у Србији добила сертификат Европске уније као прва предузетничка школа компетентна за развој предузетничких идеја и иницијативности.

Школа је учествовала на јавном конкурсу објављеном на сајту Министарства просвете, науке и технолошког развоја у вези са пројектом „Развионица" и изабрана је у групу од 39 пилот школа у Србији. Циљ пројекта је системско решење организације праксе студената са наставничких факултета. Обуком је школа добила 30 компетентних наставника и ментора, као и значајну количину учила, техничких и наставних средстава. Постала је ШКОЛА-ВЕЖБАОНИЦА.

Из наведеног се закључује да су извори за финансирање пројеката различити, има их на разним странама, а на нама је да се организујемо, пратимо конкурсе и јављамо се на њих.Не пролази свака иницијатива, али то не сме да нас обесхрабри, већ да нас подстакне да још више учимо и радимо. Неопходно је да преузмемо одговорност за развој школе коју водимо."

Мр Драган Павловић, директор ОШ „Милутин и Драгиња Тодоровић" у Крагујевцу

Пример школе из Крагујевца није једини пример. Многе школе у Србији су укључене у пројекте, многе конкуришу код различитих донатора и тако омогућавају својим ученицима учење у средини која мотивише,

учење путем истраживања и практичних вежби, чиме се доприноси развијању компетенција ученика и оспособљавању за даље учење и рад, као и за живот у свету брзих и честих промена.

Пројекти и учешће у пројектима су један од начина да се догоде промене у школи, као и промене у функцији унапређивања образовно-васпитног рада. Али, да би се промене догодиле, потребно је да се планирају и пројектују.

ПЛАНИРАЊЕ У ФУНКЦИЈИ РАЗВОЈА ШКОЛЕ

Процес планирања у школи остварује се на различитим нивоима: на нивоу школе, стручног већа или појединачног наставника, стручног сарадника.

Шта планирају стручни тимови школе, а шта појединци?

Стручни тимови планирају *развојни план школе*, *школски програм*, *програм рада стручног већа за области предмета*, *стручно усавршавање*, *годишњи план рада школе* и др.

Појединци, пре свега наставници и стручни сарадници, планирају рад на нивоу школске године – *годишњи*, *глобални план рада*, на нивоу месеца – *месечни*, *оперативни план рада* и на дневном нивоу – дневне припреме.

Планирање у функцији развоја школе подразумева планирање на нивоу школе, планирање на основу показатеља – резултата праћења образовно-васпитног процеса, самовредновања и спољашњег вредновања школе. Планирање не треба да буде на основу „списка жеља" наставника, стручних сарадника, родитеља и ученика, већ треба да буде засновано на јасним показатељима и да одговори на потребе и интересе ученика, родитеља и локалне средине, а у циљу унапређења квалитета рада школе и постигнућа ученика. Визију развоја школе у периоду од три или пет година школа представља у документу *Развојни план школе*.

Шта представља *Развојни план школе*? Представља општи, стратешки, плански документ којим школа предвиђа правац свог развоја за период од три или пет година; то је основни документ школе, документ којим школа исказује своју аутономију и којим одговара на потребе и интересовања ученика, запослених, али и на интересе локалне самоуправе, инструмент школе за спровођење активности у функцији даљег развоја; полазиште за сва остала планирања на нивоу школе, за припрему свих других школских докумената (међу којима су и школски програм, статут школе, годишњи план рада и др.). Поред наведеног, у складу са *развојним планом*, а у циљу развоја и подизања квалитета рада, школа припрема пројекте или се укључује у пројекте који се реализују на нивоу државе, региона или општина.

Школа планира промене на основу јасних показатеља/доказа, попут нпр. постигнућа ученика на завршном испиту у основном образовању и васпитању или постигнућа ученика на пријемном испиту за упис на високошколске установе, и у складу са **развојним планом**.

ПРИМЕР:
Показатељ за неопходност промена: анализа завршног испита на нивоу школе је показала да су постигнућа ученика незадовољавајућа, да су нижа у односу на постигнућа других школа у општини, да не одговарају успеху ученика на крају школске године и др.

Правац промена: подизање квалитета наставе и учења у циљу постизања бољих резултата на завршном испиту, а ради поправљања угледа школе и повећања броја деце која се уписују у први разред.

Промене се планирају у складу са *развојним планом* и на основу:
- анализе постигнућа ученика на завршном испиту,
- самовредновања квалитета наставе и учења у школи,
- спољашњег вредновања школе, посебно области наставе и учења,
- упитника који је припремила школа (стручна служба школе) и који су попуњавали ученици и родитељи.

Промене које треба да допринесу унапређењу квалитета наставе и учења могу да се односе на: *приступ настави* - пројектна настава, интердисциплинарни приступ настави и учењу, настава усмерена на исходе/резултате учења као допринос постизању стандарда постигнућа; *додатну подршку настави и учењу* - допунска настава намењена свим ученицима, а не само онима који имају недовољне оцене; *примену савремених ИКТ средстава у настави и учењу* и др.

Будући да се планиране промене односе на унапређење квалитета наставе и учења, то значи да школа планира промене у документу *Школски програм* (уколико припрема нови документ) или *Анекс школског програма* (уколико припрема додатак којим мења постојеће делове, а у циљу унапређења квалитета рада).

Школа може да планира новине које ће најпре испитати путем огледа. За све промене које намерава прво да испита путем огледа, школа припрема пројекат који садржи програм огледа и подноси га на одобравање управи школе, тј. Школском одбору. Када добије сагласност, у складу са чланом 101. Закона о основама система образовања и васпитања (*Службени гласник РС*, бр. 72/09, 52/11 и 55/13) школа подноси иницијативу министру за спровођење огледа. Ово може да буде нпр. *увођење двојезичне наставе* (српско-енглеска настава или у национално мешовитим срединама српско-албанска настава). По добијању сагласности школа спроводи оглед.

Које кораке школа предузима у планирању и припреми пројеката?

Предузима следеће кораке:

1. Формира тим за *праћење различитих интернет страница* како би школа и запослени имали информацију о: новим стремљењима у образовању; ресурсима за реализацију наставе и учења; пројектима који се реализују или који су у најави или о могућностима учешћа у пројектима. Тим не треба да буде велики, три до пет чланова међу којима је препоручљиво да буде неко ко одлично влада енглеским језиком због праћења иностраних интернет страница, као и наставник информатике и рачунарства. Задатак овог тима је да редовно прати интернет странице, домаће и иностране, да прави селекцију информација у складу са *развојним планом школе* и да о томе информише Наставничко веће, стручну службу и директора школе.

2. Формира тим за *писање пројеката* - тим састављен од три наставника међу којима је препоручљиво да буде неко ко одлично влада енглеским језиком. Тим не треба да буде *ad hoc* формиран, већ да постоји као стални стручни тим школе. У овај тим, у зависности од теме пројекта, могу да се укључе и други чланови колектива на основу процене тима за писање пројеката.

Процесу писања пројекта претходе следеће активности:

- информисање Наставничког већа о отвореној могућности за подношење пројекта и презентовање разлога због којих би конкурисање било значајно за школу (и у вези са *развојним планом школе*);

- добијање подршке и сагласности Наставничког већа за припрему пројекта и пројектне документације;
- представљање пројектне идеје Савету родитеља школе и добијање мишљења (пожељно је да мишљење буде у писаној форми и потписано од председника Савета родитеља школе);
- представљање пројектне идеје управи школе (Школском одбору) која доноси одлуку о припреми пројектне документације и писању пројекта.

ПРИМЕР: **Елементи пројекта**
- Назив пројекта;
- Информације о установи која подноси пројекат (основни подаци: назив установе, место, контакт, одговорна особа);
- Опис стања у школи (овај део има за циљ да покаже разлоге, неопходност реализације пројекта; овде је важно показати да је *развојни план школе* полазиште за писање пројекта, за промене које ће се остварити у школи кроз реализацију пројектованих активности);
- Циљ пројекта;
- Резултати (исходи) пројекта који су у директној вези са циљем, тј. који проистичу из циља;
- Активности на пројекту – свака активност треба да буде у вези са резултатима (нпр: активности које се односе на резултат тај и тај, итд.);
- Временска динамика активности;
- Одрживост пројекта;
- Фактори ризика,

3. Нацрт припремљеног пројекта ставља се на увид Наставничком већу и тражи се његова сагласност. Потом се нацрт пројекта доставља Школском одбору на одобравање, а онда се шаље на адресе финансијера или се пројекат реализује у школи средствима које школа поседује.
4. Отварање *посебног рачуна* за уплату средстава која су одобрена на основу пројекта.

[2] Службени гласник РС, бр. 54/09, 73/10, 101/10, 101/11, 93/12, 62/13, 63/13-исправка и 108/13.

Поступак отварања посебног рачуна

1. Школа је у обавези да за средства која добије на основу одобреног пројекта отвори ПОСЕБАН РАЧУН;
2. Да би отворила посебан рачун школа мора да има потписан УГОВОР са донатором/финансијером. Чест је случај да финансијер захтева да се у уговору наведе број рачуна, а то значи да је школа у обавези да га отвори пре потписивања уговора;
3. Да би отворила посебан рачун, школа подноси ЗАХТЕВ Министарству просвете, науке и технолошког развоја да јој се отвори рачун и уз захтев доставља попуњен *образац НО-1*. Поред захтева и попуњеног обрасца, школа доставља Министарству и потписан уговор или одлуку о томе да је пројекат одобрен (одлука се доставља само у случају ако финансијер захтева да се у уговору наведе број рачуна на који ће се средства уплатити, тј. ако се број рачуна тражи пре потписивања уговора);
4. Министарство просвете, науке и технолошког развоја се, у складу са Законом о буџетском систему[2], обраћа Министарству финансија – Управи за трезор за отварање рачуна за посебну намену, а на основу захтева школе, обрасца НО-1 и потписаног уговора или одлуке о одобреном пројекту;
5. Министарство финансија - Управа за трезор ОТВАРА РАЧУН за посебну намену и о томе обавештава школу;
6. Рачун за посебну намену може да отвори и Локална управа за трезор на основу захтева школе, али то није прави пут и ово школама не препоручујемо.

НАПОМЕНА: Школи се отвара динарски рачун и одобрена средства у страној валути се прерачунавају према званичном курсу у динаре и уплаћују на назначени рачун.

Обавезе школе током трајања пројекта су:

- реализација планираних активности уз поштовање временске динамике;
- редовно извештавање о реализованим активностима и утрошеним финансијским средствима;
- израда и достављање завршног извештаја донатору/финансијеру на крају пројекта, у коме су наведене све промене и њихов допринос унапређењу квалитета рада у школи;

- припрема и достављање завршног финансијског извештаја са спецификацијом утрошених новчаних средстава и са рачунима као доказима.

Шта пројекти омогућавају школи?

Омогућавају:

- боље физичке услове за реализацију образовно-васпитног рада, тј. школски простор:
    - сув у време кише и снега (пројекат усмерен на реконструкцију крова),
    - у коме постоје тоалети (пројекат усмерен на изградњу/реконструкцију тоалета),
    - приступачан за сву децу (пројекат усмерен на примену техничких стандарда приступачности школског објекта којим се обезбеђује несметано кретање деце и ученика3),
    - који не дозвољава расипање енергије (пројекат усмерен на замену прозора, врата и кровне конструкције ради уштеде енергије),
    - у коме подови нису трули и не шкрипе, у коме су обновљене водоводне и електроинсталације (пројекат усмерен на замену подова/електричне и водоводне инсталације),
    - који подразумева фискултурну салу у оквиру школе или школског дворишта (пројекат усмерен на изградњу/доградњу фискултурне сале), и др.
- опремање школе училима и опремом неопходном за реализацију наставе општеобразовних и стручних предмета,
- умрежавање у заједницу школа на нивоу региона и размену искуства,
- повезивање са школама које припадају другим културама и развијање интеркултуралног дијалога,
- професионално оснаживање/јачање људског капитала путем различитих обука,
- укључивање у процес промена у систему образовања и васпитања, могућност утицања на планиране промене и др.

[3] Правилник о техничким стандардима приступачности (*Службени гласник РС*, број 19/2012).

За реализацију појединих пројеката нису потребна финансијска средства, већ је потребно у оквиру школе, ангажовањем запослених, извршити одређене промене, као што су нпр. подизање *мотивације ученика за учење*, *увођење интердисциплинарног приступа настави и учењу/пројектне наставе*, *спречавање насиља и дискриминације* и др. Овом списку можемо додати и стручно усавршавање наставника и стручних сарадника које не мора да се одвија искључиво преко акредитованих семинара који су најчешће комерцијални програми (програми стручног усавршавања објављени у *Каталогу програма сталног стручног усавршавања наставника, васпитача и стручних сарадника*), већ може да се одвија у школи, где су наставници и стручни сарадници носиоци и реализатори пројектних активности усмерених на професионално јачање запослених[4]. На пример, наставници, стручни сарадници могу да користе различите ресурсе, да их представљају колегама у оквиру редовних активности *наставничког већа*, *стручних већа* за област предмета или да организују *угледне часове* и да тако јачају своје професионалне капацитете, мењају своју праксу и унапређују је.

Планирање у функцији унапређења рада школе не зависи само од добро планираног *развојног плана*, од наставника, стручних сарадника и њихових професионалних компетенција, од припремљених пројеката, већ у највећој мери зависи од директора школе који је у складу са законом одговоран за функционисање рада у школи и за његов квалитет, односно за постигнућа ученика. Функција директора није само да руководи школом, већ и да обезбеди услове за функционисање рада у школи, да разуме шта је *школа XXI* века и да је у том правцу развија.

ДИРЕКТОР ШКОЛЕ И ЊЕГОВ ДОПРИНОС ЈАЧАЊУ ЉУДСКОГ КАПИТАЛА

У савременом свету образовања промењена је и улога директора. Од њега се очекује да мање руководи, а да више води школу ка постизању циљева; да разуме нова кретања/стремљења у образовању, посебно

[4] Правилник о сталном стручном усавршавању и стицању звања наставника, васпитача и стручних сарадника (Службени гласник РС, број 85/2013).

важност кључних компетенција за појединца – како ученика, тако и наставника и стручних сарадника; своју улогу у постигнућима ученика; значење и неопходност целоживотног учења; да омогући ученицима, наставницима, стручним сарадницима и другим запосленим особама стално учење и усавршавање.

Како то постићи?

- Развијањем атмосфере уважавања, поштовања и неговања демократских вредности, усмерене на учење у сваком тренутку и на сваком месту, и у којој се знање цени;
- Обезбеђивањем физичких услова за несметани рад запослених, посебно безбедне средине за ученике; средстава за рад у виду учила, различитих публикација и часописа, као и новца за стручно усавршавање наставника и стручних сарадника, односно различите ресурсе и изворе који доприносе увођењу иновација у образовно-васпитни рад школе;
- Подстицањем и подржавањем учења кроз примену иновативних приступа и метода, остваривањем циљева образовања и васпитања дефинисаних законом и *развојним планом школе*, постизањем резултата заснованих на високо постављеним захтевима ученицима, наставницима и стручним сарадницима.

Директор, као лидер и менаџер, доприноси и јачању професионалних капацитета запослених тако што захтева, посебно од наставника, да:

- ученици постижу висока постигнућа,
- буду информисани о савременим кретањима у образовању,
- прате литературу у научној области из које је проистекао предмет који предају,
- реализују угледне часове и посећују часове својих колега,
- обављају мала истраживања у циљу унапређивања сопственог рада,
- планирају учење и наставу у складу са резултатима истраживања или остварeним постигнућима ученика,
- изаберу оне програме и облике стручног усавршавања који доприносе унапређивању квалитета учења и наставе,
- буду оспособљени за коришћење информационо-комуникационих технологија и др.

ИЗВОРИ ИНФОРМАЦИЈА

- Где могу да пронађем информације о новинама у образовању?
- Где могу да пронађем идеје за реализацију наставне теме?
- Где могу да пронађем информације о системима образовања у другим државама?

Ово су само нека питања која наставници, директори и стручни сарадници свакодневно постављају. Данас, у свету информационо-комуникационих технологија, информација није ретка и скупа ствар, али је у свету који „врви" од информација важно знати пронаћи праву информацију.

На страницама које следе налазе се само неки од извора информација: извори који подржавају наставу и учење, васпитни рад са ученицима, извори који дају информације о системима образовања у другим државама, који су усмерени на компетенције директора, наставника и стручних сарадника, на планове за реализацију часа и др. Ови извори требало би да охрабре школе, наставнике и стручне сараднике да истражују по интернету и трагају за новим изворима информација.

ЕВРОПСКЕ МРЕЖЕ

eTwinning је интернет портал који промовише сарадњу школа у Европи и повезује запослене из образовно - васпитних установа (предшколске установе, основне и средње школе), а у циљу припреме и спровођења заједничких пројеката, размене идеја и примера добре праксе, унапређивања квалитета наставе и учења.
eTwinning омогућава наставницима и осталим запосленима у образовно-васпитним установама укључивање у разноврсне тематске групе, форуме, обуке преко интернета и вебинара, што доприноси развоју ИКТ компетенција код наставника, стручних сарадника и ученика.

Детаљне информације можете добити на адреси: http://erasmusplus.rs/evropske-mreze/etwinning/

Eurydice network (Мрежа Еуридика) је мрежа која подржава и омогућава европску сарадњу на пољу целоживотног учења путем пружања информација о системима образовања и образовним политикама у 37 држава, као и путем студија о заједничким питањима за систем образовања у Европи. Европска комисија и државе чланице су успоставиле ову мрежу 1980. године као један од стратешких

механизама за сарадњу на пољу образовања. Од 2014. мрежа је укључена у Еразмус +, ЕУ програм за образовање, обуке, омладину и спорт (Key Action 3),[5] више информација видети на: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/index_en.php

На интернет страници ове мреже налази се велики број публикација чији је фокус на системима образовања у европским државама, наставницима, програмима наставних предмета и др. Публикације су доступне на интернет страници: https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Publications

European Schoolnet (Европска мрежа школа) је мрежа европских министарстава за образовање (31 министарство образовања из земаља на подручју Европе) са седиштем у Бриселу, Белгија. То је непрофитна организација чији је циљ увођење иновација у наставу и учење и повезивање кључних актера као што су министарства образовања, наставници, истраживачи и партнери из приватног сектора.

На интернет страници ове мреже (http://www.eun.org/) очекује вас следеће:

- *онлајн курсеви* за професионални развој (European Schoolnet Academy) који су усмерени на: учење о иновацијама у школи и учионици, развијање и оснаживање наставничке праксе, технологије у образовању и др. Наведени курсеви трају више недеља (од шест до осам), а за више информација погледати страницу: http://www.eun.org/academy;
- *обуке наставника* усмерене на развој вештина за учионицу будућности, обуке у трајању од два или пет дана. Информације су доступне на: http://www.eun.org/teaching/teacher-training;
- *ресурси за школе* – разноврсни материјали за наставу и учење су доступни на адреси: http://www.eun.org/teaching/resources;
- *публикације* усмерене на развој компетенција код ученика, видети на: http://www.eun.org/publications.[6]

Resources for teachers (Ресурси за наставнике) је страница на којој се могу пронаћи корисни материјали за наставу и учење, укључујући и припреме за час: http://europa.eu/publications/resources-teachers/index_en.htm.

[5] Објашњење ове акције налази се у одељку који се односи на Еразмус+.

[6] Све наведене интернет странице у оквиру дела Европске мреже су прегледане 12. јула 2015.

САВЕТ ЕВРОПЕ (COUNCIL of EUROPE)

Council of Europe (Савет Европе) је регионална међународна организација европских држава са седиштем у Стразбуру (http://www.coe.int).

У области образовања, фокус Савета Европе је на развијању грађанског образовања, учења језика, историје и образовања Рома:http://www.coe.int/t/dg4/education/.

Посебно препоручујемо наставницима историје публикације које доприносе квалитетнијој настави из овог наставног предмета, а које у себи садрже разноврсне изворе информација неопходне за реализацију интерактивног приступа настави и учењу: http://www.coe.int/t/dg4/education/historyteaching/Results/Publications/PublicationsIntro_en.asp и http://shared-histories.coe.int.

PESTALOZZI Programme (Песталоци програм) је програм Савета Европе усмерен на професионални развој наставника и других актера у образовању. У фокусу овог програма су: *обуке* наставника за промоцију вредности Савета Европе (људска права, демократија и владавина права), развијање ставова, вештина и знања за одрживо демократско друштво, *моделирање и промовисање* ефективне педагошке праксе, као и *образовање* мреже професионалаца. Више информација о овом програму и различитим изворима за унапређење педагошке праксе налази се на интернет страници: http://www.coe.int/en/web/pestalozzi/home.

УНЕСКО (UNESCO)

UNESCO (УНЕСКО) је организација Уједињених нација за образовање, науку и културу. Мисија ове организације је да допринесе *изградњи мира, смањењу сиромаштва, промовисању одрживог развоја и интеркултуралног дијалога* кроз образовање, културу, науку, информисање и комуникацију.
Поред наведеног, УНЕСКО се посебно залаже за постизање квалитетног образовања за све, целоживотно учење, неговање културне разноликости и културе мира.

На интернет страници, коју препоручујемо, налазе се материјали који могу да послуже као инспирација за креирање наставе и учења, за писање дневних припрема, за јачање професионалних капацитета наставника: http://www.unesco.org/library/visit.html.

ОДАБРАНИ ИНОСТРАНИ ИЗВОРИ ИНФОРМАЦИЈА

Поред наведених организација, које нуде обиље материјала за наставу и јачање професионалних капацитета запослених у школи, препоручујемо и следеће интернет странице:

Edutopia је образовна фондација чија је визија стварање новог света учења заснованог на доказима и искуствима; свет у којем ученици постају доживотни ученици и развијају вештине неопходне за живот и рад у XXI веку; свет у којем су иновације правило, а не изузетак; свет у коме се у школама обезбеђује учење засновано на пројектима; свет у коме политику школе заједно креирају ученици, родитељи, наставници и други запослени, а у циљу подизања квалитета наставе и учења. На интернет страници ове фондације налазе се кратки видео записи и филмови који могу да се користе у настави или за стручно усавршавање наставника, текстови о иновативним облицима и методама рада, искуства из праксе наставника и др.: http://www.edutopia.org/.

Lesson Planet је сајт на коме можете пронаћи разноврсне изворе за рад са ученицима у учионици. На адреси: http://www.lessonplanet.com/ вас очекују припреме за час по предметима и разредима, видео записи и наставни материјали за реализацију часа.

Oppia - Платформа за учење која пружа обиље разноврсног материјала за школу и наставнике помоћу којих учење у школи може да се одвија на занимљив и подстицајан начин: https://www.oppia.org/.

The Systems Approach for Better Education Results (SABER) је иницијатива усмерена на продукцију компаративних показатеља на пољу образовних политика, а у циљу систематске подршке јачању и унапређивању система образовања: http://saber.worldbank.org/index.cfm?indx=5.

Teachers net (Мрежа наставника) је интернет страница намењена наставницима, стручним сарадницима и директорима. На овој страници се налази велики број припрема за различите наставне предмете, пројеката који се реализују у учионици и материјала/извора за наставу и учење. Такође, ова мрежа пружа могућност повезивања наставника, дискутовања и друго: http://teachers.net/.

The Teachers Corner (Наставнички кутак) је интернет страница која нуди обиље материјала, сарадњу путем пројеката и идеје за реализацију наставе и учења: http://www.theteacherscorner.net/.

ОДАБРАНИ ДОМАЋИ ИЗВОРИ ИНФОРМАЦИЈА

British Council Serbia (Британски савет Србија) на својој интернет страници пружа обиље материјала наставницима енглеског језика у циљу унапређивања квалитета наставе и учења језика. Бесплатно се могу преузети наставни материјал и планови за часове, добити савети и информације о професионалном развоју, конференцијама, професионалним квалификацијама и др. Више информација о ресурсима и материјалима можете наћи на страници TeachingEnglish, http://www.britishcouncil.rs/teach/online-resources.

Goethe Institut (Гете Институт) пружа подршку наставницима и школама у процесу организације и реализације наставе и учења немачког језика. Наставницима нуди програме стручног усавршавања који су акредитовани код Завода за унапређивање образовања и васпитања, као и материјале за наставу и учење. Више информација на страници: http://www.goethe.de/ins/cs/sr/bel/lhr.html.

Грађански фонд Панонија је невладина организација чији је рад усмерен на образовање деце и младих у области интеркултуралне толеранције и дијалога, дечијих и људских права. На страницама ове организације налазе се припреме наставника у којима је заступљен тематски и интердисциплинарни приступ: http://www.panfond.org/moodle/course/view.php?id=7.

Достигнућа младих - Junior Achievement Serbia

Достигнућа младих широм света (Junior Achievement Worldwide - JAW) је глобална, непрофитна организација финансирана од стране локалних предузећа и других агенција/установа. Основана је 1919. у САД под називом *Програми достигнућа младих*. Од тада до данас имплементирани су програми у 123 државе широм света. У Европи је у овај програм укључено 38 држава и ангажовано преко 2,9 милиона ученика и студената.

Циљ програма је да образује, подстиче и инспирише младе за предузетништво, економију (привреду) и бизнис (пословање). Програми су дизајнирани кроз партнерски однос између предузећа на локалу и

школа, а усмерени су на образовање које треба да допринесе томе да ученици разумеју концепт економије и финансијске писмености, као и да развију вештине пословања и предузетништва.

Достигнућа младих Србија је једна од чланица глобалне мреже Достигнућа младих широм света. У Србији су програмске активности почеле да се реализују октобра 2002. године и усмерене су на предузетништво, искуствено учење, вештине запошљавања, финансијску и економску писменост, иновације и креативност.

У овај програм су у Србији укључене 53 општине и 264 основне и средње школе. Више информација на адреси: http://www.ja-serbia.org/en.

Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања је установа коју је формирала Влада Републике Србије и која има задатак да вреднује и оцењује рад образовно-васпитних установа. На интернет страници овог завода налазе се материјали који наставницима и школама пружају подршку у раду и унапређивању процеса наставе и учења. Међу материјалима се налазе *Тестови са претходних завршних испита у основном образовању и васпитању* (корисни за учење и вежбање), *Извештаји за школе о резултатима завршних испита у основном образовању и васпитању* (корисни за планирање на нивоу школе), *Резултати спољашњег вредновања рада школа* (корисни за планирање на нивоу школе), *Приручници и друге публикације*, *Портал за наставнике и други*: http://www.ceo.edu.rs/.

Завод за унапређивање образовања и васпитања је институција основана од стране Владе Републике Србије са задатком да обезбеђује и унапређује квалитет система образовања и васпитања. На интернет страници овог завода налазе се *наставни планови и програми* за све нивое образовања и врсте школа, *Сазнали смо на семинару, применили у пракси*, *Каталог програма стручног усавршавања* и други: http://www.zuov.gov.rs/.

Institut Francais (Француски институт у Србији) је део мреже од 130 француских института и 920 француских алијанси у свету. Представља културну дипломатију Француске у Србији. Један од праваца активности овог института је ширење француског језика у систему образовања и развијање модела двојезичне наставе. За наставнике француског језика и наставнике који у одељењима двојезичне наставе реализују наставу на француском језику, Институт организује стручно усавршавање у Француској. Информације се могу пронаћи на интернет страници: http://www.institutfrancais.rs/srp/01b.html.

Клик до знања је образовни портал који је покренула самоорганизована група наставника из различитих градова у Србији. Портал садржи прописе из области образовања, обрасце планова и припрема, корисне савете, као и саме припреме за час. Портал се налази на интернет страници: www.klikdoznanja.edu.rs.

Креативна школа је пројекат који већ десет година заједно спроводе Завод за унапређивање образовања и васпитања и компанија Microsoft у Србији и Црној Гори. На интернет страници овог пројекта (http://www.kreativnaskola.rs/) налазе се: *База знања* – одабране припреме наставника који су учествовали на конкурсу и који су награђени; *Конкурс* – услови конкурса и теме.

Ризница је страница креирана у оквиру пројекта *Опште образовање и развој људског капитала - Развионица*. Пројекат је финансирала Европска унија, носилац је било Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, а реализовао га је конзорцијум који води Hulla & Co., Human Dynamics K.G. На адреси: http://www.riznica.edu.rs/items/browse?page=14 се налази велики број веома корисних материјала за наставу и учење, за наставнике, стручне сараднике и директоре школа. Материјали овог пројекта могу се видети и на интернет страници http://www.razvionica.edu.rs

SuperŠkola је образовни портал на коме се налази преко 650 видео лекција из српског језика, математике, физике и хемије: http://www.superskola.rs/.

НАПОМЕНА: Наведени савет и институти, поред подршке коју пружају наставницима у реализацији учења и наставе језика, организују и тематске скупове посвећене важним питањима савременог света, питањима из прошлости, организују изложбе и промоцију културног наслеђа матичне државе и имају библиотеке које пружају обиље разноврсног материјала који може да се користи у настави свих наставних предмета.

КАКО ДО ИЗВОРА ФИНАНСИРАЊА?

Како до извора финансирања је питање које школе, директори, наставници и стручни сарадници често постављају како би поправили кров који прокишњава, заменили врата и прозоре ради уштеде енергије, опремили кабинете и учионице савременом опремом и омогућили ученицима учење путем истраживања и откривања или обезбедили средства за стручно усавршавање наставника ради подизања квалитета наставе и учења.

Шта је потребно да предузму школа, наставници, стручни сарадници и директор како би се обезбедила средства и како би се унапредио рад школе? Потребно је да **школа**:

- буде благовремено информисана, тј. да редовно прати отворене позиве за учешће у програмима, пројектима и/или конкурсима за доделу донаторских средстава;
- обезбеди сагласност запослених и Школског одбора за учешће у програму или пројекту;
- попуни пријавни лист који ће пронаћи на веб страници донатора или онога ко је објавио позив;
- достави, уз пријавни лист, неопходну документацију која је у позиву наведена.

За попуњавање пријавног формулара школи могу бити од помоћи школска документа, пре свега развојни план школе и школски програм.

Како попунити пријавни (апликациони) формулар?

Попунити га на енглеском језику уколико се конкурише за средства иностраних донатора; јасно и прецизно одговорити на сва питања из пријавног формулара; приложити документацију која се конкурсом тражи и послати је на адресу потенцијалног донатора на начин који је у конкурсу наведен. Сваки донатор има свој пријавни формулар, али у сваком постоје следеће ставке: назив пројекта; основне информације о установи (школи) која се јавља на конкурс; опис стања; општи и специфични циљеви пројекта; резултати и активности; време имплементације активности; потребна средства за сваку од наведених активности и укупна средства; одрживост пројекта; фактори ризика.

ПРИМЕР: Шта је важно да знам када попуњавам пријавни лист?

НАЗИВ ПРОЈЕКТА – потребно је да буде формулисан тако да јасно показује шта се жели постићи пројектом и зашто се аплицира. Назив пројекта, на пример, може да гласи Јачање интеркултуралног дијалога.

ПОДАЦИ О УСТАНОВИ КОЈА АПЛИЦИРА – попунити сва поља и водити рачуна која особа се наводи као одговорно лице за даље спровођење пројекта. Пожељно је да то буде директор, а да се као његова замена наведе помоћник директора/стручни сарадник/наставник. Уколико се планира сарадња са другим установама важно је навести сарадника/сараднике са свим релевантним подацима. Такође, уколико се школа налази у малом месту, пожељно је навести најближе веће место. У неким пријавним формуларима се чак тражи и удаљеност од најближег већег места.

ОПИС СТАЊА – приказати тренутну ситуацију тако да се јасно види потреба за променама, тј. разлози за конкурисање (аплицирање). Важно је бити прецизан и јасан и поштовати налоге који стоје у конкурсу/јавном позиву (нпр. број речи или страница). Уколико је установа учествовала у неким другим пројектима као партнер или је сама имплементирала пројекат који је релевантан за овај нови, потребно је да буде наведен у апликацији. У овом делу, уколико не постоји као посебан захтев, треба навести и на које циљне групе се пројекат односи, као нпр. наставници и/или ученици.

ЦИЉЕВИ, ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ, ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ
Циљ/циљеве пројекта пожељно је дефинисати као *општи циљ и специфичне циљеве* пројекта. Специфични циљеви пројекта проистичу из општег циља и потребно је да буду прецизно формулисани, да јасно покажу намеру установе за оним шта жели да промени. Очекивани резултати су повезани са циљевима, тј. дефинишу се на основу планираних циљева и треба да буду прецизни, мерљиви и остварљиви. Да би резултати могли да се мере неопходно је да се наведу и индикатори, односно показатељи онога шта желимо да променимо (нпр. 95% ученика користи ИКТ). За сваки резултат дефинишу се активности које показују како се постиже очекивани резултат. Поред дефинисања, потребно је да активности буду и описане јасно и прецизно.

У овом делу је важно навести и предуслове за постизање циљева, остваривање очекиваних резултата и реализацију планираних активности.

ПРИМЕР:
Назив пројекта: *Јачање интеркултуралног дијалога у школи*
Општи циљ: *Развој личности ученика у духу поштовања основних људских права и слобода*

Специфични циљеви:

- *Израда анекса школског програма усмереног на развијање знања о основним људским правима и слободама.*
- *Развијање вештине комуникације код ученика.*
- *Јачање интеркултуралности у школи као мултикултуралној средини.*

Очекивани резултати (исходи):

- *Урађен анекс школског програма усмерен на знања о основним људским правима и слободама.*
- *Развијена вештина комуникације путем различитих активности, између ученика истог и различитих узраста, ученика и наставника, ученика и других запослених у школи.*
- *Успостављен интеркултурални дијалог између ученика различите националне, верске и социјалне припадности.*

ВРЕМЕ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ АКТИВНОСТИ подразумева да се путем табеле или описа наведе када се планирају наведене активности. У зависности од трајања пројекта треба навести нпр. „у првом месецу активности су те и те, у другом те и те“, и тако за сваки месец трајања пројекта.

ПОТРЕБНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА – навести укупна финансијска средства, као и потребна финансијска средства за сваку од наведених активности. Посебно скрећемо пажњу на укључивање ПДВ-а за оне који то наглашавају у својим позивима, као и то да се овим средствима не могу исплаћивати зараде и хонорари запослених.

ОДРЖИВОСТ ПРОЈЕКТА – навести на који начин/начине ће пројекат бити одржив након завршетка, тј. шта ће установа предузети да обезбеди одрживост.

ФАКТОРИ РИЗИКА – идентификовати и навести могуће факторе ризика који се односе на пројекат, као и мере за смањење ризика и последица.

Где се објављују позиви? Објављују се на интернет страницама донатора, државних институција и међународних организација. Посебно је важно нагласити да је Водич материјал који пружа само основне информације и да је због тога важно погледати интернет страницу донатора ради добијања свих неопходних информација.

Проширена делатност школе и ученичке задруге

Закони у области образовања омогућавају школи да самостално обезбеђује додатна финансијска средства путем *проширене делатности школе*[7] и *ученичке задруге*[8]. Проширена делатност школе и ученичке задруге имају значајну улогу у раду школе, посебно у: *васпитној функцији*, јер доприносе развоју позитивног односа према раду; развоју *одговорности према раду и преузетим обавезама; развоју сарадничких односа и рада у тиму; професионалној оријентацији; повезивању наставе и учења са светом рада*. Активности које школа спроводи путем проширене делатности и ученичке задруге доприносе и развоју општих, међупредметних компетенција9, посебно компетенција које се односе на комуникацију, решавање проблема, сарадњу, одговорно учешће у демократском друштву, одговоран однос према околини, предузимљивост и оријентацију ка предузетништву. Дакле, проширена делатност школе и ученичке задруге доприносе унапређивању квалитета рада школе, наставе и учења, развоју компетенција ученика и социјалном укључивању ученика. Али не само то, већ доприносе и стицању финансијских средстава путем пружања услуга и продајом производа насталих као резултат рада проширене делатности школе или ученичке задруге.

---

[7] Члан 33. Закона о основама система образовања и васпитања (*Сл. гласник РС*, бр. 72/09, 52/11 и 55/13).

[8] Члан 53. Закона о основном образовању и васпитању (*Сл. гласник РС*, број 55/13) и члан 32. Закона о средњем образовању и васпитању (*Сл. гласник РС*, број 55/13).

[9] Правилник о општим стандардима постигнућа за крај општег средњег образовања и средњег стручног образовања у делу општеобразовних предмета (*Сл. гласник РС*, број 117/13).

ПРИМЕР *за проширену делатност школе*:

Фармацеутскофизиотерапеутска школа Београд (http://www.farmafizio.edu.rs/index.php/usluzne-delatnosti)

Министарство просвете, науке и технолошког развоја је решењем број 022-05-00083/2004-03 од 10.07.2012. године издало решење којим се даје сагласност на Одлуку о проширеној делатности број 01-101/1, коју је донео Школски одбор Фармацеутско-физиотерапеутске школе, да школа може обављати проширену делатност организацијом и извођењем следећих обука:

1. Основни курс за козметичаре
2. Обука за педикир-маникир
3. Надоградња ноктију
4. Депилација
5. Масаже – разне технике
6. Професионална шминка

Решењем Привредног суда у Београду бр. Fi 547/12 од 20.12.2012. регистрована је проширена делатност.

Завод за унапређивање образовања и васпитања – Центар за стручно образовање и образовање одраслих је 21.01.2013. дао позитивно мишљење на програме обуке за следеће послове:

МАСАЖЕ-РАЗНЕ ТЕХНИКЕ (решење бр. 2811/2012)
ПРОФЕСИОНАЛНА ШМИНКА (решење бр. 2814/2012
ДЕПИЛАЦИЈА (решење бр. 2815/2012)
ОСНОВНИ КУРС ЗА КОЗМЕТИЧАРЕ (решење бр. 2813/2012)
НАДОГРАДЊА НОКТИЈУ (решење бр. 2816/2012)
ПЕДИКИР-МАНИКИР (решење бр. 2812/2012)

Након успешно завршене обуке Школа издаје сертификат и уверење о компетенцијама.

Почетак реализације обука планиран је за март 2013. године.

На седницама Школског одбора 12.12.2012. и 25.01.2013. утврђен је ценовник за обуке:

Редни број	Назив обуке	Број часова	Цена
1.	Основни курс за козметичаре	115	32.999,00
2.	Обука за педикир-маникир	114	29.999,00
3.	Надоградња ноктију	95	29.999,00
4.	Депилација	42	14.999,00
5.	Масаже - разне технике	150	39.999,00
6.	Професионална шминка	68	27.900,00

На који начин ученичке задруге и проширена делатност школе доприносе унапређењу квалитета рада школе и већој социјалној укључености ученика, можете прочитати у публикацији: Динкић, М. и сар. (2010). *Ученичке задруге и проширена делатност школа у циљу повећања квалитета образовања и веће социјалне укључености школске деце у Републици Србији*. Публикација је доступна на адреси: http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2014/06/Prosirena-delatnost-skola-Integralni-dokument.doc

ИНОСТРАНИ ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

АМБАСАДЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ КАО ПОТЕНЦИЈАЛНИ ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Амбасада Јапана у Републици Србији
Embassy of Japan in Serbia

Назив програма:
Програм донација за основне потребе становништва (ПОПОС)

Програм донације за основне потребе становништва је програм путем кога Влада Јапана пружа финансијску подршку и помоћ у спровођењу развојних пројеката који доприносе унапређивању и задовољавању основних људских потреба у области заштите животне средине, **образовања**, здравствене и социјалне заштите, смањења сиромаштва, као и у свим другим областима које се односе на основне људске потребе.

У области образовања Влада Јапана пружа финансијску подршку програмима који доприносе обезбеђивању бољих услова за остваривање образовно-васпитног процеса у предшколским установама и основним школама у Републици Србији. Средства су углавном намењена за реконструкцију установа образовања и васпитања, што подразумева реконструкцију крова и тоалета, замену подова, прозора и врата, куповину школског намештаја.

Максималан износ финансијских средстава за појединачни пројекат у оквиру овог програма износи 10 милиона јапанских јена и за њих могу да конкуришу (аплицирају) само директни корисници, што су у сектору образовања предшколске установе и основне школе на територији Републике Србије.

Како се подноси захтев (аплицира) за донацију Владе Јапана?

- Подносилац захтева доставља Амбасади Јапана у Београду пријаву (захтев за одобравање средстава) и целокупну документацију путем регуларне поште. Пријаве се подносе током целе године, уз напомену да фискална година у Јапану траје од априла текуће до краја марта наредне календарске године.
  - Пријава и целокупна документација подразумева следеће:
  - Апликациони формулар попуњен на енглеском језику (доступан је на адреси: http://www.yu.emb-japan.go.jp/srpski_verzija/donacije.html);

- Три понуде различитих понуђивача за конкретну опрему или извођење радова. Понуде морају бити исказане у еврима, без ПДВ-а (ако је у питању роба од директног увозника) и без царине. Препорука је Амбасаде да на понудама буде јасно истакнуто да је цена без ПДВ-а (и царине ако је могуће), да понуда буде важећа 12 месеци и да сви идентификациони подаци (матични број, ПИБ и сл.) буду наведени;
- Препорука Амбасаде је да апликанти доставе и фотографије на којима је приказано актуелно стање објекта, простора и др.

Трајање пројекта подразумева да се пројекат имплементира у року од једне године од тренутка потписивања уговора о донацији. Донирана опрема и/или изведени радови биће повремено контролисани од особља Амбасаде Јапана у Републици Србији.

У процесу одобравања пројекта висок приоритет се ставља на ургентност, одрживост, број корисника и сл. Амбасада Јапана прво прави ужи избор пројеката, након чега њено особље обилази одабране кандидате ради стицања увида у постојеће стање и прикупљање података о изводљивости потенцијалног пројекта. После посете апликантима и нове процене Амбасада формира коначну листу пројеката и подноси је на одобравање Министарству спољних послова Јапана у Токију. Када добије одобрење од наведеног министарства, Амбасада Јапана у Београду приступа закључивању уговора о донацијама са апликантима чији су пројекти одобрени.

НАПОМЕНА: Овај програм не подразумева набавку канцеларијског материјала (укључујући и основну ИТ опрему), као ни потрошну или једнократну робу. Такође, ова донација није намењена плаћању оперативних и других трошкова функционисања институција.

Путем средстава из овог Програма од 1999. године Влада Јапана је помогла обнову 56 образовно-васпитних установа у Србији међу којима су и: ОШ *Светозар Марковић*, Рековац; ОШ *Нада Поповић*, Крушевац; ОШ *Сава Керковић*, Љиг; ОШ *Вук Караџић*, Стубал.

Адреса на коју се пројекат шаље:
Амбасада Јапана
Трешњиног цвета 13
11070 Нови Београд
Тел. +381 11 301 28 00
E-mail: info@s1.mofa.go.jp

Потребне информације се могу добити на адреси:
http://www.yu.emb-japan.go.jp/srpski_verzija/srpski_index.html

Амбасада Краљевине Холандије у Републици Србији
The Royal Netherlands Embassy

Назив програма:
Програм амбасаде MATPA

Амбасада Холандије у Републици Србији путем програма MATPA подржава активности које доприносе променама у области владавине права и које реализују организације цивилног друштва, државне институције и непрофитне **образовне установе**.

Област људска права и интеграција мањина - јачање културе толеранције, унапређење људских права и заштита мањина са посебним фокусом на једнака права за ЛГБТ и слободу изражавања - јесте област која се развија и путем образовања, те школе могу да припремају пројекте са фокусом на ову област.

Износ средстава који се у оквиру овог програма додељује је од 25.000 до 50.000 евра по пројекту и за њега могу да конкуришу непрофитне образовне институције (мисли се на установе образовања чији оснивачи су Република Србија/Аутономна покрајина/локална самоуправа, установе које не остварују профит по основу услуга које пружају).

Како се подноси захтев (аплицира) за средства?

Захтев (пријава) се подноси Амбасади Краљевине Холандије у Републици Србији током целе календарске године на e-mail адресу: bel-os@minbuza.nl. Подношење захтева (пријаве) подразумева

попуњавање стандардног обрасца који је доступан на веб-сајту амбасаде. Захтев (пријава) се попуњава на енглеском језику. Рок за подношење пријава не постоји, односно пријаве се примају током целе године док се не утроше средства.

Трајање пројекта је до две године.

НАПОМЕНА: Пројекти морају бити усклађени са циљевима програма МАТРА, као и да се односе на једну од наведених области подршке.

Адреса на коју се пројекат шаље:
Александра Калинић
Амбасада Краљевине Холандије
Симина 29
11000 Београд
Тел.: + 381 11 20 23 900
Факс: + 381 11 20 23 999
E-mail: bel-os@minbuza.nl

Потребне информације се могу добити на адреси:
serbia.nlembassy.org

Амбасада Краљевине Норвешке у Републици Србији
Royal Norwegian Embassy in Belgrade

Назив програма:
Фонд Амбасаде

Фонд Амбасаде је програм чији је циљ пружање финансијске подршке развоју цивилног друштва и локалних заједница, као део свеукупне подршке Владе Краљевине Норвешке за Западни Балкан.

У оквиру овог фонда финансирају се пројекти усмерени на следеће области/теме: *Мир, помирење, мањинска и људска права, угрожене групе и родна питања, предузетништво, екологија и климатске промене*. Наведене области/теме су заступљене у наставним програмима у предуниверзитетском образовању и васпитању, те тако школе могу да припремају пројекте и конкуришу за средства овог фонда. Максималан износ, који може да буде додељен по појединачном пројекту, износи 750.000 норвешких круна (100.000 евра).

Како се подноси захтев (аплицира) за средства?

Захтев (пријава) се доставља Амбасади Краљевине Норвешке у Београду на електронску адресу: projects.belgrade@mfa.no. Подносилац захтева (пријаве) је у обавези да достави целокупну документацију на наведену адресу и то као Word или Excel документ, а не у PDF форми. Штампане верзије није потребно достављати.

- Пријава и целокупна документација подразумевају следеће:
  - Апликациони формулар S51 попуњен на енглеском језику који може да се преузме на адреси:
  - http://www.norveska.org.rs/News_and_events/Development-support/Embassy-Fund/Embassy-Fund-2012---Call-for-application/#.VTrCvZP4Z5c. Уколико је потребно више простора за одређена поглавља него што је апликационим формуларом предвиђено, предлаже се апликантима да доставе посебне додатке (атачменте) уз апликацију.
- Остала обавезна документа су:
  - Буџет за који се препоручује Excel табела. Средства се исказују у еврима; важно је приказати на који начин школа контрибуира у буџету;
  - Доказ о регистрацији, односно матични број Агенције за привредне регистре;
  - Статут установе/организације;
  - Листа претходно имплементираних пројеката;
  - Биланс стања.

Трајање пројекта је до годину дана.

Адреса Амбасаде у Београду:
Сава бизнис центар (Sava Business Center)
VI спрат
Милентија Поповића 5а 11070 Нови Београд
Tel.: +381 (0)11 3208 000
E-mail: emb.belgrade@mfa.no

Потребне информације се могу добити на адреси:
http://www.norveska.org.rs/News_and_events/Development-support/Embassy-Fund/

Амбасада Сједињених Америчких Држава у Републици Србији
Embassy of the United States, Belgrade

Назив програма:
Програм малих грантова Комисије за демократију

Програм малих грантова Комисије за демократију има за циљ доделу грантова за пројекте који подржавају демократију и развој демократских институција у Републици Србији. У сектору образовања овај програм подржава пројекте усмерене на: заштиту људских права; једнакост – етничка и мањинска, као и једнакост жена; јавно образовање и заговарање (посебно грађанско образовање); заштиту животне средине.

За доделу гранта могу да конкуришу школе регистроване на територији Републике Србије које су припремиле пројекат у складу са циљевима програма. Максималан износ једног гранта је 24.000 америчких долара.

Како се подноси захтев (аплицира) за средства?

Захтев (пријаву) за доделу гранта школа подноси Амбасади Сједињених Америчких Држава у Београду, Комисији за демократију. За 2014/2015. годину конкурс је трајао од 05. до 26. децембра 2014. године.[10]

Пријава подразумева:

- Попуњен апликациони формулар на енглеском језику који може, заједно са упутством, да се преузме на адреси: http://serbia.usembassy.gov/democracy-commission-small-grants-program.html
- У формулар је неопходно унети све тражене информације и податке.
- Буџет исказан у америчким доларима за активности које се дешавају искључиво на територији Републике Србије;
- Накнаде за ангажоване на пројекту не треба да прелазе 35% од укупног буџета пројекта.

[10] Рок за овај конкурс је прошао, али вам предлажемо да редовно пратите страницу овог програма како бисте били благовремено информисани о новом позиву.

Трајање пројекта је једна година.

НАПОМЕНА:

- Грантови се додељују једнократно. Успешни кандидати имају право да се пријаве за други грант, али са другачијим пројектом у односу на први који је финансиран грантом Комисије за демократију.
- Грантови који прелазе цифру од 3.000 америчких долара исплаћују се у две или више рата путем банкарских трансфера у динарима, а прва рата се исплаћује пре почетка пројекта. Добитник гранта је у обавези да поднесе извештај о коришћењу средстава пре исплате друге рате; ако то не учини, средства неће бити исплаћена.
- На крају пројекта корисник/корисници гранта су у обавези да поднесу извештај који се састоји од наративног и финансијског извештаја. Обрасци и смернице за израду извештаја могу се добити од Одељења за односе са јавношћу Амбасаде САД у Републици Србији.
- Комисија за демократију неће финансирати пројекте: које су припремиле организације или појединици који нису са територије Републике Србије; који се односе на страначку и политичку активност; који подразумевају конференције и индивидуална путовања; усмерене на добротворни и хуманитарни рад; из области уметности и културе или научних истраживања; који садрже програме стицања вештина или обука.

Пројекти се достављају на адресу:
Democracy commission
Public affairs section
U.S. EMBASSY
Булевар Кнеза Александра Карађорђевића 92
11040 Београд

Адреса Амбасаде у Београду:
Булевар Кнеза Александра Карађорђевића 92
11040 Београд
Tel.: +381 (0)11 706 4000
E-mail: demcomSerbia@state.gov

Потребне информације могу се добити на адреси: http://serbia.usembassy.gov/democracy-commission-small-grants-program.html

НАПОМЕНА: Поред наведених амбасада, предлажемо да пратите сајтове и других амбасада будући да повремено расписују конкурсе. Тако на сајту Амбасаде Републике Пољске[11] можете видети резултате конкурса *Мали грантови 2015*.

ГИЗ– Немачка организација за техничку сарадњу
GIZ – Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit GmbH

ГИЗ је немачка организација за техничку сарадњу, основана 1975. са седиштем у Бону и Ешборну поред Франкфурта на Мајни. Основана је са циљем пружања подршке реформама и процесима промена ради побољшања услова живота људи. Активности ове организације се спроводе у преко 130 држава.

Од 2003. године, у оквиру пројекта *Реформа стручног образовања у Србији*, ГИЗ пружа подршку министарству одговорном за образовање у процесу реформе и унапређења стручног образовања у области економије. Поред овог пројекта, ГИЗ је у сарадњи са Министарством просвете, науке и технолошког развоја и Министарством омладине и спорта спроводио и пројекат *Професионална оријентација у Србији у периоду од 2011-2014. године*.

Назив програма:
Реализација споразума о билатералној техничкој помоћи договорених између влада Републике Србије и Савезне Републике Немачке

У оквиру овог програма ГИЗ пружа подршку процесу приступања Републике Србије Европској унији у одређеним областима. У области **образовања** посебно пружа подршку *реформи средњег стручног образовања, професионалној оријентацији и каријерном вођењу*.

[11] http://www.msz.gov.pl/sr/p/belgrad_rs_a_sr/

ПРИМЕР

Реформа средњег стручног образовања у Србији, коју спроводи ГИЗ, ушла је у пету фазу. Циљ ове фазе је да се обезбеде предуслови за кооперативно образовање у трогодишњим занатско-техничким профилима, а у складу са потребама тржишта рада.

Кооперативни модел образовања у занатско-техничким профилима је заснован на интензивној сарадњи школе, предузећа и локалне заједнице, а његови основни елементи су повећање удела стручне праксе и активније учешће привреде у образовању.

Развијена су три образовна профила на основу показатеља који указују на велику могућност запошљавања. То су: бравар-заваривач, електричар и индустријски механичар.

Техничка школа Иван Сарић, Суботица,
http://www.tehnickaskolasubotica.edu.rs/index.php/sr/2-uncategorised/129-bravar-zavarivac

БРАВАР – ЗАВАРИВАЧ, нови образовни профил у систему средњег стручног образовања у трогодишњем трајању.

Информације о пројектима, могућностима конкурисања и висини средстава можете пронаћи на адреси: http://www.giz.de/en/worldwide/303.html.

НАПОМЕНА: Предлажемо да редовно пратите конкурсе и *јавне позиве* на интернет страници Министарства просвете, науке и технолошког развоја, где такође можете да пронађете и позиве за учешће у пројектима које спроводи и подржава ГИЗ.

Контакт:
Thomas Mitschke, руководилац компоненте
Боже Јанковића 39
11000 Београд
Србија
Тел.:+381 11 391 25 07, лок. 123
E-mail: thomas.mitschke@giz.de

ЕВРОПСКА УНИЈА
European Union

Европска унија (ЕУ) је економска и политичка заједница 28 држава Европе. Њен основни циљ је осигурање слободног кретања људи, робе, услуга и капитала. Поред наведеног, ЕУ тежи развоју друштва које учи како би своју економију учинила конкурентном на глобалном тржишту. У развоју друштва које учи образовање је значајан чинилац, те се стога велика пажња поклања образовању, о чему нам сведоче и документа донета у оквиру ове области. У документу *Унапређење компетенција* за 21. век: *Агенда за европску сарадњу школа*[12] идентификоване су три кључне области у којима промене треба да се догоде како би се ученици припремили за живот *у друштву заснованом на знању, друштву које учи*. Идентификоване *кључне области* промена су: **развијање компетенција код ученика**, посебно оних које се односе на читалачку и математичку писменост; **квалитетно и доступно образовање** на свим нивоима; **унапређење квалитета рада наставника** и других запослених у школи.

Од 2003. године Европска унија подржава промене и реформе у образовању у Републици Србији. До сада су реализовани програми и пројекти који су финансирани из следећих ЕУ програма:

- **CARDS програм** (2000-2006) је био усмерен на реформу средњег стручног образовања, што је подразумевало реформу наставних планова и програма за одређена подручја рада и образовне профиле, њихову огледну примену, обуку наставника и опремање школа савременим наставним средствима и училима.
- **ИПА I** (Инструмент за претприступну помоћ за период 2007-2013) био је усмерен на реформу на свим нивоима и врстама образовања, о чему нам сведоче пројекти који су у оквиру овог програма реализовани у Србији.

[12] Саопштење Европске комисије, 03. јули 2008. european-agency.org/sites/default/files/commission-communication.pdf (15.08.2014)

ПРИМЕРИ реализованих пројеката у оквиру ИПА I

- *Модернизација система стручног образовања и обука* - даља реформа средњег стручног образовања и обука (урађени, пилотирани и уведени у систем нови наставни програми одређених профила средњег стручног образовања; обучени наставници, опремљене средње стручне школе);

- *Образовање за све – унапређење доступности квалитета образовања деци из маргинализованих група* (урађен и усвојен Правилник о педагошким асистентима, обучено 128 педагошких асистената, опремљене школе и вртићи и др.);

- *Осигурање квалитета у оквиру система испита у основном и средњем образовању* (припремљен и спроведен први завршни испит у основном образовању, обучене основне школе, наставници и просветни саветници за спровођење завршног испита у основном образовању и васпитању, припремљени приручници за наставнике, осмишљен концепт матуре и завршног испита у средњем образовању);

- *Друга шанса – развој система за функционално основно образовање одраслих у Србији* - (припремљен и усвојен наставни план и програм Функционалног основног образовања одраслих, постављени стандарди постигнућа одраслих, обучени наставници из 78 основних школа за реализацију овог програма, опремљене школе које су учествовале у програму, обучени андрагошки асистенти);

- *Унапређивање предшколског васпитања и образовања у Србији – ИМПРЕС* (урађен нацрт Оквира предшколског програма, обучени васпитачи, отворени нови вртићи, набављена возила за превоз деце, опремљени вртићи; у пројекту је учествовало 15 општина и предшколске установе са територије тих општина);

- *Опште образовање и развој људског капитала* – први пројекат који се бави реформом општег образовања (урађен нацрт Оквира националног курикулума за опште образовање –

основна школа, гимназија и општеобразовни део средњег стручног образовања, обучено 13.000 наставника за примену приступа настави и учењу усмереном на ученика, успостављена веза између доносиоца одлука и истраживача у образовању, успостављена и опремљена 41 школа-вежбаоница, обучени наставници за улогу ментора у школама-вежбаоницама и за примену ИКТ-а).

ПРИМЕРИ пројеката који су у процесу реализације:

- *Унапређивање квалитета и релевантности образовања кроз модернизацију и релевантност стручног образовања и превенцију раног напуштања образовања* – даљи развој средњег стручног образовања и обука (ради се на унапређивању наставних програма у средњем стручном образовању, програми су засновани на компетенцијама и квалификацијама, припрема се Национални оквир квалификација за нивое од 0 до 5, развијају се секторска већа, припрема се завршни испит у средњем стручном образовању, школе се опремају савременом опремом);

- *Подршка инклузији Рома* (професионално оснаживање педагошких асистената, превенција осипања ученика ромске националности из система путем стипендирања).

Пројект који је одобрен и чија реализација треба ускоро да започне је *Превенција осипања ученика из система образовања* (планирано је да буде реализован у 30 општина кроз јачање професионалних капацитета запослених у општинама, као и јачање капацитета школа и наставника за спречавање ове појаве).

У оквиру **ИПА II** (период 2014-2020) одобрени су, за сада, пројекти који ће се финансирати средствима за 2014. годину и који се односе на израду *јединственог националног оквира квалификација* (нивои од 0 до 9) и на *даље унапређивање предшколског васпитања и образовања*. Почетак реализације ових пројеката се очекује у 2016. години.

НАПОМЕНА: У свим наведеним пројектима учествовале су предшколске установе, основне школе, гимназије и средње стручне

школе тако што су се јављале на конкурсе/јавне позиве Министарства просвете, науке и технолошког развоја. Учешћем у пројектима школе су добиле: бесплатно стручно усавршавање у трајању од неколико десетина сати, савремену опрему и учила, а имале су и прилику да упознају системе образовања у државама у којима се реформа успешно спроводи и чији ученици постижу добре резултате на међународним проверама ученичких постигнућа.

Позиви за учешће у пројектима који се финансирају средствима претприступних фондова ЕУ биће отварани и даље, те зато предлажемо да редовно посећујете страницу Министарства просвете, науке и технолошког развоја, посебно део *конкурси и јавни позиви*.

Програми Европске уније који се односе на образовање

Назив програма:
Еразмус+ (Erasmus+)

Еразмус+ је нови програм Европске уније за период 2014-2020. и обезбеђује финансирање пројеката за сарадњу у области образовања и обука, младих и спорта. Наследио је и објединио програме који су се реализовали у периоду од 2007. до 2013. године и то: *Програм за целоживотно учење Еразмус Мундус, Програм млади у акцији и Темпус*.

За спровођење програма надлежне су следеће институције: Европска комисија, Извршна агенција за програме у области образовања, културе и медија (ЕАЦЕА), Национална агенција у програмским земљама и Национална Еразмус+ канцеларија у партнерским земљама. У Републици Србији Фондација Темпус је национална Еразмус+ канцеларија.

ЦИЉЕВИ програма у оквиру образовања су:

- унапређивање и подржавање свих нивоа образовања,
- јачање веза између формалног и неформалног образовања и информалног учења,
- оснаживање везе образовања са тржиштем рада,
- стварање додатних вредности за европски простор образовања,
- повезивање земаља чланица у дефинисању образовних политика.

Поред наведеног, Еразмус+ промовише признавање и вредновање стечених квалификација у образовању, отворени приступ образовним материјалима, документима и медијским садржајима који настају током реализације финансираних пројеката и шире, као и међународну димензију активности, вишејезичности, једнакоправности и инклузиван приступ образовању.

ДЕЛОВИ ПРОГРАМА

Програм Еразмус+ има има три кључне активности и два посебна дела – Жан Моне и Спорт. Кључне активности су:

- *Кључна активност 1* се односи на пројекте усмерене на мобилност ради учења и стицања нових вештина. У овој кључној активности за сада у Србији могу да учествују само високошколске институције, док установама на нижим нивоима образовања то још увек није дозвољено.

Високошколске установе могу да пријаве пројекте размене студената, наставника и административног особља. Такође, у оквиру ове активности високошколске установе у Србији могу бити партнери у креирању заједничких мастер програма са високошколским установама из држава Европске уније.

- *Кључна активност 2* подразумева пројекте усмерене на институционалну сарадњу за иновативност и размену добрих пракси.
  - *Изградња институционалних капацитета у високом образовању* подразумева пројекте у којима високошколске установе из Србије могу да се пријаве као координатори пројектних пријава или партнери на пројекту. Пројектне пријаве се подносе Извршној агенцији (EACEA) у Бриселу.
  - *Савези знања* су пројекти у оквиру Кључне активности 2 који подржавају сарадњу високошколских установа и предузећа ради подршке иновацијама, предузетништву, креативности и мултидисциплинарним студијама. Више детаља на адреси: http://eacea.ec.europa.eu/erasmus-plus/actions/key-action-2-cooperation-for-innovation-and-exchange-good-practices/knowledge_en
  - *Савези секторских вештина* подржавају развој курсева и обука за стручно и професионално образовање и обуке које

образовне институције креирају у сарадњи са послодавцима и у складу са потребама тржишта рада. Више детаља о пријави на адреси: http://eacea.ec.europa.eu/erasmus-plus/actions/key-action-2-cooperation-for-innovation-and-exchange-good-practices/sector-skills_en

- *Стратешка партнерства* подржавају пројекте који се односе на сарадњу институција у области образовања, обука и младих са циљем сарадње и размене искустава и добрих пракси. Пријаве за ову врсту пројеката се подносе националној агенцији државе у којој се установа налази. Више информација на адреси: http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/tools/national-agencies/index_en.htm.

- *Кључна активност 3* се односи на пројекте који подржавају реформу образовних политика.

ПОЛОЖАЈ СРБИЈЕ

Право учешћа у програмима Еразмус+ имају програмске земље (државе Европске уније, Исланд, Македонија, Линхештајн, Норвешка, Турска), а поједини делови програма, посебно они који се односе на високо образовање, отворени су и за партнерске земље које могу бити оне које су у суседству Европске уније, међу којима је и Србија.

За промовисање и спровођење програма Еразмус+ надлежна је Фондација Темпус – Еразмус+ канцеларија у Србији.
У пројектима *кључних активности 1 и 2* Србија може пуноправно да учествује у својству партнера на пројекту или координатора пројекта.

У оквиру *кључне области 3* Србија може да учествује у пројектима за подршку реформи образовних политика сходно условима конкурса.

Саставни део *кључне активности 3* чини мрежа за подршку каријерном вођењу и саветовању *Euroguidance* и мрежа *Eurydice*, које пружају информације о образовним системима и политикама у Европи. Србија може да учествује у овим програмима.

Жан Моне је програм у чијим пројектима могу да учествују институције из целог света укључујући и Србију.

Школе у својству **партнера** могу да учествују у следећим врстама пројеката:

- Савези знања,
- Савези секторских вештина,
- Стратешка партнерства.

Више информација на: http://erasmusplus.rs/konkurisanje/mogucnosti-za/skole-i-predskolske-ustanove/?langkl=lat

НАПОМЕНА: Заинтересованима за учешће предлажемо да консултују Програмски водич који је доступан на адреси: http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/documents/erasmus-plus-programme-guide_en.pdf

Контакт:

Фондација Темпус – Еразмус+ канцеларија за Србију
Ресавска 29, I спрат
11000 Београд
Република Србија
Тел.: 011 334 24 30 i 011 334 24 32
Web: www.erasmusplus.rs, neo_serbia@erasmusplus.rs

Назив програма:
Европа за грађане и грађанке
Europe for Citizens

ЦИЉ програма је промоција концепта активног европског грађанства у смислу пружања могућности грађанима за интеракцију и учешће у изградњи демократске и уједињене Европе уз поштовање културне разноликости.

Образовање учествује у областима:

- Поглавље 1: *Европско сећање* - поглавље које подржава пројекте који се баве узроцима појаве тоталитарних режима у модерној историји Европе и последицама њиховог деловања, као и пројекте који се односе на остале кључне моменте у новијој европској историји.
- Поглавље 2: *Демократски ангажман и грађанско учешће* – поглавље које подржава пројекте које се баве грађанским учешћем у најширем смислу, посебно активности које су у директној вези

са политикама ЕУ, са циљем повећања учешћа грађана у креирању политика ЕУ у областима обухваћеним Програмом.

У овом програму могу да учествују удружења, фондације, мреже удружења, **образовне и истраживачке институције**, јединице локалне и регионалне самоуправе, европске мреже и кровне организације, организације које се баве истраживањима европских јавних политика, организације цивилног друштва, невладине организације, синдикати и др.

Конкурсна процедура и временски рок[13]
Информације о конкурсној процедури погледати на адресама: www.civilnodrustvo.gov.rs/evropa-za-gradjane-i-gradjanke и www.eacea.ec.europa.eu/europe-for-citizens_en.

Информације о минималним/максималним износима који се додељују на различитим конкурсима могу се видети на: eacea.ec.europa.eu/europe-for-citizens_en.

Трајање пројекта и ограничења зависе од конкурса.

Посебни захтеви – сви захтеви су дефинисани у упутству за пријављивање на одређени конкурс и доступни су на: eacea.ec.europa.eu/europe-for-citizens_en.

Контакт:
Канцеларија за сарадњу са цивилним друштвом
Група за међународну сарадњу и европске интеграције
Тел.: +381 11 313 09 68
E-mail: office@civilnodrustvo.gov.rs

EACEA – Education, Audiovisual and Culture Executive Agency
Unit P7 – Citizenship
BOUR 01/04
Avenue du Bourget 1
BE-1140 Brussels
Web: eacea.ec.europa.eu/europe-for-citizens_en

[13] Рок за овај конкурс је истекао, али предлажемо да редовно пратите и проверавате нове могућности финансирања на адреси: eacea.ec.europa.eu/europe-for-citizens_en.

Назив програма:
Програми прекограничне и транснационалне сарадње
Cross-Border Cooperation Programme

Програми прекограничне сарадње су још један инструмент Европске уније за пружање финансијске подршке сарадњи институција у пограничним областима или сарадњи делова или целих држава (транснационална сарадња) са циљем да се унапреди друштвено-економски, културни и историјски потенцијал тих области.

У оквиру финансијске перспективе 2014-2020. ИПА II одобрени су програми сарадње Република Србија – Босна и Херцеговина и Република Србија – Црна Гора. Остали оперативни програми су такође припремљени и послати на одобрење Европској комисији.

У оквиру овог инструмента финансирају се мали инфраструктурни прекогранични пројекти, пројекти економске сарадње, као и активности у вези са заштитом животне средине, туризмом, културом, пољопривредом, **образовањем**, истраживањем и развојем, запошљавањем и институционалном сарадњом. Средства су бесповратна уз обавезу да корисник донације/средстава кофинансира пројекат у износу од минимум 15% од укупне вредности пројекта. Начин доделе средстава је путем јавног конкурса.

ЦИЉЕВИ:

- Стицање знања и искустава у Влади за управљање фондовима ЕУ;
- Стицање знања и искустава корисника средстава за формулисање, пријављивање и спровођење пројеката по правилима ЕУ;
- Унапређивање и јачање сарадње са институцијама суседних земаља на централном и на локалном нивоу;
- Промоција важности придруживања ЕУ и успостављања заједничких вредности;
- Унапређивање сарадње јавног и приватног сектора на пројектима.

Пројекте у оквиру овог програма могу да поднесу све непрофитне институције, укључујући и установе образовања и васпитања.

Програме у Србији спроводи Канцеларија за европске интеграције Владе Републике Србије – Сектор за програме прекограничне и транснационалне сарадње. Наведени сектор координира и рад канцеларија на локалном нивоу у Суботици, Вршцу, Бору, Нишу, Пријепољу, Ужицу и Сремској Митровици.

Све информације (детаљи за појединачне програме и услове конкурисања, упутства за потенцијалне кориснике, пријавни формулари и остала документација) се објављују на адреси: http://www.evropa.gov.rs/CBC/PublicSite/Default.aspx

ПРИМЕР пројекта прекограничне сарадње

Пројекат IDEA – партнери на пројекту су финансијско – економске гимназије „Васил Левски" (Монтана, Република Бугарска) и гимназија „Светозар Марковић" (Ниш, Република Србија).

Главни циљеви пројекта су јачање личног и социјалног развоја кроз подстицање друштвене сарадње између ученика и наставника два гранична региона и имплементирање нових модела обуке у школама.

Резултати пројекта:

- Направљени прекогранични центри у обе школе за лични и социјални развој, успостављена је сарадња између ученика и наставника;
- Већи број ученика (24) са одличним знањем из области социјалних и животних вештина – стечене кључне способности;
- 24 ученика који су овладали социјалним вештинама, вештинама за решавање проблема, комуникацијом, презентацијом и водитељским вештинама, који ће касније пренети своје знање на остале ученике;
- 16 наставника из обе школе са повећаним капацитетом за припрему ученика за будући позив;

- 16 наставника је похађало тренинге ефикасне комуникације, психолошких аспеката младих, мотивационих приступа, управљања стресом и задовољства на послу;
- Повећан капацитет обе школе за стимулисање личног и социјалног развоја, управљање пројектима које финансира ЕУ и решавање проблема кроз остварено партнерство;
- Имплементирана прекогранична сарадња између две школе са циљем да се пронађу решења за уобичајене проблеме и обезбеди социјални и лични развој.

Више од 130 људи је учествовало у пројекту. Преко 100 ученика је узело учешће у анализи друштвених очекивања и потреба.
Постигнута је друштвена повезаност између матураната и ученика који тренутно похађају школу.
(преузето са адресе: http://idea-ipa.org/?lang=sr, 07.06.2015.)

ЕВРОПСКИ ПРОГРЕС
European Progress

Назив програма:
Европско партнерство са општинама

Европски ПРОГРЕС је највећи развојни програм у Републици Србији који има за циљ да подржи одрживи развој 34 локалне самоуправе на Југоистоку и Југозападу Србије. Средства за остваривање овог програма обезбеђују Европска унија и Влада Швајцарске заједно са Владом Републике Србије. Програм спроводе Канцеларија Уједињених нација за пројектне услуге (УНОПС) и Сектор за уговарање и финансирање програма из средстава Европске уније (CFCU) при Министарству финансија Републике Србије. Европски ПРОГРЕС корисницима пружа финансијску, техничку и саветодавну подршку.

ЦИЉ програма/пројекта је допринос побољшању квалитета живота грађана и стварању окружења подстицајног за одрживи економски развој у Југоисточној и Југозападној Србији.

Подршка у оквиру овог програма се односи на унапређење *социјалне структуре* у коју, поред осталог, спада и изградња или обнова школа и/или предшколских установа, унапређење услова живота особа из маргинализованих друштвених група укључујући и Роме, *економски развој кроз привлачење нових инвестиција, инфраструктура*.

Конкурс је ограничен на 34 општине и то: Ивањица, Нова Варош, Прибој, Пријепоље, Сјеница, Тутин, Нови Пазар, Рашка, Блаце, Куршумлија, Прокупље, Житорађа, Медвеђа, Бојник, Лебане, Лесковац, Власотинце, Црна Трава, Босилеград, Трговиште, Сурдулица, Владичин Хан, Врање, Бујановац, Прешево, Мерошина, Дољевац, Гаџин Хан, Бела Паланка, Бабушница, Сврљиг, Књажевац, Алексинац и Брус.

Ко може да конкурише?

- *Подносиоци пријаве/пројекта*: 34 општине на југоистоку и југозападу Србије које учествују у реализацији програма ЕВРОПСКИ ПРОГРЕС;
- *Партери* који учествују у пројекту и у буџету пројекта, међу којима су и установе образовања и васпитања (предшколске установе, школе, установе високог образовања);
- *Придружени чланови* (Affiliated entities)
- *Сарадничке организације*, *подуговарачи* (Associates, Contractors).

НАПОМЕНА: Корисне информације могу се видети у Смерницама за подносиоце пројеката, као и на веб-сајту CFCU, http://www.cfcu.gov.rs/tenderi.php

Контакт:
Европски ПРОГРЕС – Канцеларија у Београду
Шуматовачка 59
11000 Београд
Република Србија
Тел.: +381 (0)11 243 5703
Факс: +381 (0) 11 245 0772

Web: http://www.europeanprogres.org/kosmo/sr/59/Nas-tim/

ФОНДОВИ КАО ПОТЕНЦИЈАЛНИ ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Балкански фонд за демократију
The Balkan Trust for Democracy

Назив програма:
Балкански фонд за демократију

Балкански фонд за демократију је основан 2003. године као заједничка иницијатива Немачког Маршаловог фонда Сједињених Америчких Држава, Агенције за развој Сједињених Америчких Држава и Фондације Чарлса Стјуарта Мота. Прва фаза/мандат у раду фонда подразумева време од 2003. до 2013, а друга фаза /мандат од 2013. до 2020. Фонд подржава регионалне и националне пројекте који се реализују у државама Западног Балкана.

Циљ Балканског фонда за демократију је пружање помоћи путем грантова којима се подржавају развој **демократије**, управљање и евроинтеграције у Југоисточној Европи.

Приоритетне области: грађански активизам, оснаживање и развој лидерства код младих, добро управљање и одговорна влада, развој филантропије и културе давања, евроатлантске интеграције, помирење.

Овај фонд додељује грантове у распону од 20.000 до 50.000 америчких долара, у зависности од дужине трајања пројекта, географске покривености и пројектних активности. За средства могу да конкуришу организације цивилног друштва, локалне самоуправе или националне владе, ***установе образовања и васпитања*** или медији регистровани на територији Албаније, Босне и Херцеговине, Црне Горе, Косова*, Македоније и Србије.

Пријаве за грантове се подносе Балканском фонду за демократију, у складу са правилима која су дефинисана за други мандат (2013-2020), током целе године тако што се на енглеском језику опишу кључни елементи пројекта и оквирни буџет (до три пасуса) и путем

мејла се доставе на адресу: balkantrust@gmfus.org, Уколико програмско особље Балканског фонда за демократију процени да постоје услови за подршку, даје се препорука да се достави детаљан опис пројекта на пријавном формулару.
Одлука о додели грантова се доноси три пута годишње и то у јануару, априлу и септембру.

Трајање пројекта: Већина пројеката које подржава овај фонд трају 12 месеци, што не искључује могућност подношења захтева за вишегодишње трајање пројекта (ово се углавном односи на пројекте регионалног карактера или на оне који се односе на регрантирање).

НАПОМЕНА: Фонд неће финансирати академска истраживања, школарине и стипендије, верске активности, хуманитарни и добротворни рад и др.

Контакт:
Тел: +381 11 30 36 454
E-mail: balkantrust@gmfus.org

Потребне информације се могу добити на адреси:
http://www.gmfus.org/

Дечији фонд Уједињених нација - УНИЦЕФ
The United Nations Children's Fund

УНИЦЕФ је *међународни фонд за децу и омладину*, основан 1946. на Оснивачкој скупштини Уједињених нација. Његов рад се заснива на Конвенцији о правима детета, а циљ деловања је промоција, заштита и остваривање права деце и младих.

У Републици Србији помоћ УНИЦЕФА је заснована на Споразуму потписаном са Владом и подразумева обезбеђивање стручне и техничке помоћи која се одвија у складу са дефинисаним годишњим плановима активности. Фонд УНИЦЕФ тренутно реализује петогодишњи план акције *Програм за Србију* који обухвата период од 2011. до 2015. године. Помаже Влади Србије и кључним партнерима

у обезбеђивању гаранција да деца из маргинализованих група имају корист од инклузивних социјалних услуга, као и да створе повољну климу, средину за остваривање дечијих права. Програм се састоји од две компоненте.

Назив програма:
1. Оснаживање система за социјално укључивање
2. Социјална одговорност за дечија права

Циљ програма прве компоненте је пружање помоћи у оснаживању система путем вишесекторског приступа и поштовања Конвенције о правима детета, као и постизање Миленијумских циљева развоја.

У остваривању циља полазишта су приоритетне области које је Влада Србије идентификовала, а оне су: (а) *усклађивање законског оквира* са међународним стандардима, (б) *обликовање реализације кључних одредби нових закона* ради израде процедура и закона на нижим нивоима (посебни закони) и (в) *формирање базе знања* и података о деци и адолесцентима.

Циљ програма друге компоненте је да ће УНИЦЕФ спроводити стратегије подстицања ангажовања грађана и да ће захтевати поштовање права детета, укључујући: (а) оснаживање спољног надзора и праћење системских реформи, (б) оснаживање оних којима су права намењена да захтевају остваривање права која им припадају и (в) подстицање позитивног понашања и борбе против дискриминације.

Остваривање овог циља захтева изградњу стратешких савеза који су засновани на међусобној одговорности. Програм је у тесној вези са стратегијом C4D због обезбеђивања комплементарности системских реформи и сигурности да ће услуге задовољити потребе најугроженијих и да ће их користити у великој мери.

Подршка се односи на развој у раном детињству, заштиту деце, здравље адолесцената, развој и ангажовање грађана на поштовању дечијих права.

Ко може да конкурише?

Фонд УНИЦЕФ није класичан донатор и не додељује грантове, већ пружа развојну подршку Влади, министарствима, организацијама цивилног друштва и локалним заједницама у напорима да обезбеде да сва деца, посебно сиромашна и друштвено искључена, уживају и користе своја права.

ПРИМЕРИ:
Министарство просвете, науке и технолошког развоја у сарадњи са УНИЦЕФОМ реализује следеће пројекте:

- *Вртићи без граница 2 – квалитетно инклузивно предшколско васпитање и образовање у Србији* (поред УНИЦЕФА и министарства у овај пројекат су укључени и Центар за интерактивну педагогију – ЦИП и Швајцарска агенција за развој и сарадњу – SDC);
- *Школа без насиља* (програм који спроводи министарство задужено за образовање уз финансијску подршку УНИЦЕФА. У овај програм је тренутно укључено 16% школа у Србији);
- *Спречавање осипања ученика из образовног система Републике Србије* (реализује се у десет основних и средњих школа у Србији; у процесу спровођења учествује, поред Министарства просвете, науке и технолошког развоја и Центар за образовне политике, уз финансијску подршку УНИЦЕФА).

У свим наведеним пројектима учествовали су вртићи/школе у јавном позиву Министарства просвете; изабране су они које су одговарали условима позива и добили одређена новчана средства.

Конкурсна процедура и временски рок не постоји. Помоћ УНИЦЕФА је заснована на Споразуму потписаном са Владом Србије у коме је дефинисано обезбеђивање стручне и техничке помоћи у складу са годишњим плановима активности.

Трајање пројекта – Фонд УНИЦЕФ остварује петогодишњи план акције Програма за Србију у периоду 2011-2015. године.

Контакт:
Lesley Miller, заменица директора
E-mail: lmiller@unicef.org
Јадранка Милановић, портпарол
E-mail: jmilanovic@unicef.org
УНИЦЕФ Београд
Светозара Марковића 58
11000 Београд
Република Србија
Тел.: +381 11 360 21 00

Web: www.unicef.org/serbia

Међународни Вишеград фонд
International Visegrad Fund

Међународни Вишеград фонд су основале Чешка Република, Мађарска, Република Пољска и Словачка Република јуна 2000. године у циљу промовисања ближе сарадње држава чланица вишеградске групе (Чешка, Мађарска, Пољска и Словачка) и јачања веза међу људима у региону.

Назив програма:
Програм доделе грантова (мали грантови, стандардни грантови, Програм Вишеград +, грантови за студије Универзитета у Вишеграду)

ЦИЉ је подстицање сарадње између Централне Европе (државе Вишеградске групе) и држава Западног Балкана у областима: трансфер знања, демократска помоћ, развој цивилног друштва и изградња капацитета.

Фонд пружа подршку за културне, научне, истраживачке и пројекте у образовању, као и пројекте усмерене на омладинске размене, промоцију туризма и прекограничну сарадњу.

Школе чији је оснивач држава могу да конкуришу за средства која се додељују у оквиру *Програма грантова*. Рокови за предају пројеката у оквиру Програма малих грантова су 01. март, 01. јун, 01. септембар и 01. децембар, а максималан износ је до 6.000 еура; рокови за

стандардне грантове су 15. март и 15. септембар. Више информација на: visegradfund.org.

Контакт:
International Visegrad Fund
Kráľovské údolie 8
811 02 Bratislava
Slovakia
Тел.: +421 259 203 811
E-mail: visegradfund@visegradfund.org

Web: visegradfund.org/scholarships i visegradfund.org/grants

Ромски образовни фонд
The Roma Education Fund (REF)

Идеја за формирање Ромског образовног фонда је настала 2003. на регионалној конференцији Рома у Будимпешти, а фонд је успостављен на конференцији у Паризу, децембра 2004. Циљ фонда је пружање подршке креирању и спровођењу стратегија образовања које доприносе укључењу Рома у образовне системе.

Назив програма:
Ромски образовни фонд

ЦИЉЕВИ постојања Фонда и подршка се односе на:

- обезбеђивање приступа обавезном образовању, на пример, кроз учешће родитеља у образовању, иницијативе да се смањи проценат раног напуштања образовања, те обезбеђивањем бесплатних уџбеника и других дидактичких материјала;
- подизање квалитета образовања, на пример, кроз реформу наставних планова, увођење наставе на ромском језику, учење за елиминацију предрасуда и промоцију толеранције и обука за медијаторе у школама;
- имплементацију мера интеграције и десегрегације ученика – Рома из посебних школа и разреда и из специјалних школа у редовне школе, као и елиминацију посебних школа и разреда;
- проширење приступа предшколском образовању, на пример, покретањем информативних кампања, пружањем помоћи при

упису и радом са родитељима у циљу подизања процента у ком ромска деца похађају школу;
- проширење приступа средњем и високом образовању, као и образовању одраслих кроз доделу стипендија, курсеве за описмењавање одраслих и каријерно саветовање за ученике средњих школа.

За средства овог фонда могу да конкуришу државне институције, министарства, локалне самоуправе, **школе, предшколске установе** и др.

ПРИМЕР:
Ромски образовни фонд учествује у реализацији програма *Европска подршка за инклузију Рома* у делу који се односи на стипендирање ученика средње школе у циљу спречавања осипања и напуштања школовања, као и на пружање подршке наставницима менторима ученика који добијају стипендије.
Поред наведеног фонд финансира и следеће програме:
- *Асистенти волонтери у образовању* – Хуманитарни центар Нови Сад (2015-2016).
- *ROMAVERSITASNIŠ* / Удружење ромско-српског пријатељства Стабло (2014. и продужено).
- *ROMAVERSITASVOJVODINA* – Војвођански ромски центар за демократију (2012 – 2015) – пројекат још увек траје.

Поред наведених програма овај фонд је подржао и финансирао пројекте који су били усмерени на: функционално основно образовање Рома, повећање обухвата деце Рома предшколским

Посебни захтеви:
Резиме процедуре и пријаве на конкурсу REF-а и критеријуми доделе грантова:
- КОРАК 1. Попуните образац пријаве Ромског образовног фонда који можете преузети на веб страници REF-а (видети линк). Разматрају се само пријаве попуњене у траженом формату на енглеском или ромском језику (www.romaeducationfund.hu).

- КОРАК 2. Испуњени образац пријаве са биографијама кључних службеника послати електронским путем или редовном поштом на доле наведену адресу (пре слања проверите да ли сте навели све потребне информације).

E-mail: info@romaeducationfund.org
Poštanska adresa:
Mark Centre
Teréz krt. 46
1066 Budapest
Hungary

- КОРАК 3. Након прегледа вашег обрасца за пријаву, особље REF-а ће тражити додатне информације о предложеном пројекту у виду детаљног описа пројекта и/или других битних информација. У случају да вам је потребна додатна помоћ, запослени REF-а и/или координатори у вашој држави биће спремни да вам понуде/организују техничку помоћ у било којој фази.

Фонд REF је усвојио **процес одобрења** пријава за пројекте који се састоји из две фазе. О процедури одобравања видети на: www.romaeducationfund.hu.

Одговоре на често постављена питања која се односе на коришћење пројектних средстава видети на: http://www.romaeducationfund.hu/documents/FAQ.doc

Контакт:
Наташа Кочић Ракочевић, координатор REF-а за Србију
Тел.:+381 63 346 507
E-mail:nkocic@romaeducationfund.org

Ромски образовни фонд (Roma Education Fund)
Mark Centre
Teréz krt. 46
1066 Budapest
Hungary
Тел.: + 36 1 235 80 30
Факс: + 36 1 235 80 31

Фонд браће Рокфелер
Rockefeller Brothers Fund

Фонд браће Рокфелер има за циљ да унапређује друштвене (социјалне) промене које доприносе стварању праведног, одрживог и мирног света. Подршку пружају доделом грантова у следећим областима: *демократска пракса, изградња мира и одрживи развој.*

Назив програма:
Програм за Западни Балкан

ЦИЉ овог програма је изградња локалних капацитета како би се унапредио регион. Због тога фонд улаже напоре да се: прошире знања, ближе објасне вредности и кључни изазови, развију креативно изражавање и јавне политике.

ОБЛАСТИ које фонд подржава су:

ДЕМОКРАТСКА ПРАКСА:
Циљ: Унапређење рада, транспарентности и одговорности владе.
Стратегије:

- унапређивање капацитета грађанског друштва у надгледању квалитета управљања јавним сектором и пружањем услуга;
- јачање истраживачких и образовних пракси медија и организација цивилног друштва;
- јачање капацитета владиних институција и организација цивилног друштва за спровођење темељних анализа политика.
- Циљ: Изградња капацитета и ефикасности грађанског друштва ради јачања партиципативне демократије.
- Стратегије:
- јачање организационих и финансијских капацитета цивилног сектора;
- подстицање домаће филантропије и солидарности у друштву.

ОДРЖИВИ РАЗВОЈ
Циљ: Изградња културе и праксе одрживог развоја.

Стратегије:

- допринос партиципативним и инклузивним приступима у креирању и имплементацији стратегија одрживог развоја;
- подршка образовним реформама да концепте и праксе одрживог развоја укључе у наставни план и програм;
- увођење и охрабривање приступа енергетске ефикасности и заштите животне средине у економски и инфраструктурни развој.

ИЗГРАДЊА МИРА

Циљ: Јачање основа за помирење и трајни мир.

Стратегије:

- подршка напорима да се успостави и рашири истина о зверствима и масовним кршењима људских права током година конфликта у региону;
- допринос регионалним иницијативама које укључују различите државе и заједнице у трансформацији конфликта ради стварања услова за трајни мир.

Више информација о сваком програму/области на http://www.rbf.org/content/program-guidelines

Средства овог фонда могу да потражују установе чији пројекти имају образовни или добротворни карактер.

Конкурсна процедура подразумева:

Прво упутити писмо о захтеву за доделу средстава на енглеском језику и (пожељно је) у електронској форми на адресу: grants@rbf.org. Подносилац захтева доставља само захтев, а не цео пројекат. Уколико Фонд затражи цео пројекат, тада се тек доставља.

Финансијска средства се додељују кроз грантове, углавном у марту, јуну и новембру месецу. Предлози пројеката који имају вредност мању од 100.000 америчких долара могу се одобрити током читаве године, у зависности од расположивости буџета.

Трајање пројекта: од шест месеци до три године.

НАПОМЕНА: Предлажемо потенцијалним кандидатима да проуче упутство и смернице и да прегледају списак донација које је Фонд недавно доделио.

Контакт:
Rockefeller Brothers Fund
475 Riverside Drive, Suite 900
New York, NY 10115
Тел.: +1 212 812 4200
Факс: +1 212 812 4299
E-mail: grants@rbf.org, communications@rbf.org (генерална питања и коментари о овом сајту).

Web: www.rbf.org

ФОНДАЦИЈЕ КАО ПОТЕНЦИЈАЛНИ ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Европска фондација за културу
European Cultural Foundation

Европска фондација за културу је основана 1954. године у Женеви на иницијативу швајцарског филозофа, Denis de Rougemont, креатора Европске уније Роберта Шумана и НЊКВ Принца Бенхарда од Холандије. Оснивачи су веровали да је култура та која може допринети обнови Европе после разарања током Другог светског рата. Од 1960. седиште фондације је у Амстердаму. У периоду 2013-2016. фокус фондације је на *култури, креативним заједницама и демократији.*

Назив програма:
Камп „Идеја"

ЦИЉ кампа, који се организује једном годишње, јесте развијање идеја и концепта слободне и отворене културе.

Европска фондација за културу (ЕФК/ECF) ће идеје настале током кампа објавити на Creative Commons License by-nc-sa/3.0, а сами учесници ће моћи да објаве своје идеје на ECF Labs.

Камп пружа подршку идејама о томе како ангажовати људе око задатака редефинисања и уобличавања јавног простора – академске организације и организације за заштиту животне средине, људска права, архитектура, друштвени и грађански активизам, урбано планирање, медији, уметност, култура.

Ко може да конкурише? Појединци, колективи или организације које раде у сектору уметности и културе, као и други сектори друштва укључујући универзитете и **установе образовања**, заштиту животне средине, трговину и индустрију, здравство и социјалну заштиту. Кандидати могу да представљају приватни, јавни или друштвени сектор и да буду лоцирани на широј територији Европе.

Информације о конкурсној процедури и роковима потражити на адреси: http://www.culturalfoundation.eu/idea-camp/.

Контакт:
Европска фондација за културу
(European Cultural Foundation)
Jan van Goyenkade 5
1075 HN Amsterdam
The Netherlands
Тел.: +31 (0)20 573 38 68
Факс: +31 (0)20 675 22 31
E-mail: ask@culturalfoundation.eu

Регионални центар за животну средину (REC), Србија
Regional Environmental Center (REC), Serbia

Регионални центар за животну средину (REC) су 1990. године основале Сједињене Америчке Државе, Европска комисија и Мађарска. Рад Центра је заснован на Повељи коју су потписале владе 28 држава и Европска комисија, као и на међународном уговору са Владом Мађарске.

REC има канцеларију у Србији која функционише на основу Споразума о правном статусу REC-а у Србији, а који је одобрен од стране Владе

Србије и потписан јуна 2008. Према овом споразуму REC је у статусу међународне организације која има надлежност да имплементира програме и активности овог регионалног центра.

Назив програма:
Програм подршке организацијама цивилног друштва
у области животне средине

ЦИЉЕВИ су:

- пружање квалитетних услуга високог приоритета свим заинтересованим групама, тражећи да постигне максималну добит за Србију и животну средину уопште и да спроводи принципе одрживог развоја у пракси;
- да се обезбеди неутрални простор за дијалог, умрежавање и сарадњу заинтересованих група и партнера на локалном и националном нивоу, као и између ових нивоа;
- одржавање независног статуса организације кроз успешан модел управљања, међународни правни статус у Србији, разноврсне изворе финансирања и квалитет пословања;
- поспешивање проактивног развоја организације како би успешно спроводила своју мисију у променљивом окружењу политичке, друштвене и економске обнове Србије.

Подршка је усмерена на решавање проблема животне средине, што укључује и образовање и начине којима образовање доприноси решавању проблема.

Све информације о конкурсу, конкурсној процедури, временским роковима и осталом доступне су на: http://serbia.rec.org

Шведска агенција за међународну развојну сарадњу
SIDA – Swedish International Development Cooperation Agency

Шведска агенција за међународну развојну сарадњу (СИДА) ради/делује у име шведског парламента и владе, а у циљу смањења сиромаштва у свету. Кроз свој рад и у сарадњи са другима доприноси имплементацији политике Шведске за глобални развој.

Назив програма:
Општи програм финансирања

ЦИЉ програма са Србијом је допринос процесу интеграција у ЕУ у складу са Стратегијом Шведске за сарадњу у области реформе у Источној Европи, на Западном Балкану и у Турској за период 2014-2020. године.

Очекивани резултати сарадње су:

- оснажена економска интеграција са ЕУ и развој функционалне тржишне економије;
- оснажена демократија, веће поштовање људских права и развијенија држава у којој се поштује владавина права;
- боље животно окружење, смањени утицаји климе и повећана отпорност на еколошке утицаје и промену климе.

Образовање може да учествује у програмима који се односе на поштовање људских права, боље животно окружење и климатске промене.

За средства која додељује ова агеницијa могу да конкуришу државне установе (школе чији је оснивач Република Србија).

Конкурсна процедура и рокови нису дефинисани, а заинтересовани би требало директно да контактирају канцеларију.

Трајање пројекта – од две до три године.

НАПОМЕНА: Предлози пројеката би требало да буду припремљени у складу са правилима дефинисаним у стратегији сарадње, као и са другим правилима и смерницама дефинисаним у различитим релевантним документима SIDA-е.

Контакт:
E-mail: ambassaden.belgrad@gov.se

ДОМАЋИ ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Град Београд – Градска управа, Секретаријат за спорт и омладину

Назив програма:
Програми који се реализују током летњег школског распуста, а који су намењени ученицима београдских основних и средњих школа

ЦИЉ је суфинансирање програма који омогућавају спортско-рекреативне и образовне активности ученицима основних и средњих школа за време летњег школског распуста.

За средства овог програма могу да конкуришу:

- спортски центри, јавна предузећа, установе (читај и школе) и привредна друштва на територији Града Београда регистрована за обављање делатности у области спорта;
- спортске организације, удружења и савези на територији Града Београда;
- **организације, удружења, привредна друштва и установе (читај и школе) на територији Града Београда**.

Предлагачи програма могу преузети упутство са прописаним условима које треба да испуне за организовање програма, као и образац који је саставни део предлога програма.

Контакт:
Секретаријат за спорт и омладину
Писарница/III
Краљице Марије 1/XI
11000 Београд
Република Србија

Информације о конкурсу (текст конкурса са пријавом и упутством) и резултатима објављене су на сајту Града Београда, www.beograd.rs.

Назив програма:
Програми и пројекти од интереса за младе (годишњи програми)

ЦИЉ програма је да путем мултидисциплинарног приступа и различитих облика рада (радионице, смотре, манифестације) младима пружи неопходна основна знања и подстакне их за стицање корисних навика за живот. Секретаријат ће подржати оне програмске активности које су од интереса за младе на територији Града Београда.

За средства овог програма могу да конкуришу:
Организације, предузећа, установе (читај и школе) и институције на територији Града Београда које обављају програмске активности од интереса за младе.

Контакт:
Секретаријат за спорт и омладину
Писарница/III
Краљице Марије 1/XI
11000 Београд
Република Србија

Информације о конкурсу су доступне на сајту Града Београда:
www.beograd.rs .

Холцим (Србија) д.о.о.

Холицим Србија д.о.о. је фабрика цемента у Централној Србији, у Поповцу крај Параћина. *Визија* ове фабрике је да постави здраве темеље за будуће генерације, а *мисија* је да буде најпоштованија и најатрактивнија компанија у цементној индустрији.

Назив програма:
Партнерство за будућност

ЦИЉ програма је изградња партнерства међу свим друштвеним актерима које ће бити кључ развоја и одрживости друштва у коме живимо и стварамо.

Подршка у оквиру овог програма је усмерена на различите иницијативе, програме и пројекте у областима:

- **образовања** (нпр. образовање у функцији одрживог развоја);
- **културе** (нпр. ревитализација и промоција културног наслеђа у функцији одрживог развоја);
- **одрживог развоја** (нпр. подизање свести грађана о значају одрживог развоја и др.).

Конкурс је отворен за организације регистроване на територији општине Параћин, као и организације које немају седиште на територији општине Параћин, али реализују пројекте искључиво у партнерству са једном или више организација/установа из Параћина.

За средства овог програма могу да конкуришу:
Непрофитне организације, установе (читај и школе) и удружења грађана регистрована на територији општине Параћин. Могу конкурисати самостално или у партнерству. Код пројеката који се реализују у партнерству важно је навести/одредити која организација је носилац пројекта. Организације могу да конкуришу са више пројеката.

Конкурсна процедура подразумева:

- Објављивање конкурса;
- Попуњавање и достављање пријавног формулара који се може преузети током трајања конкурса на сајту: www.holcim.com/cs. Формулар попунити на српском језику и послати га електронским путем на адресу: marinela.radovanovic@holcim.com или као препоручену пошиљку на адресу: Холцим (Србија) а.д. 35254, Поповац, с назнаком „Партнерство за будућност".
- Осим попуњеног формулара потребно је доставити и буџет у Excel форми, направљен по узору на буџет који се налази у формулару.

Одобрена средства за финансирање пројеката износе 15.000 еура, а максималан износ по пројекту износи 3.000 еура.

Трајање пројекта – најмање четири, а највише седам месеци.

Одобрена средства се не могу користити за: набавку аутомобила, путовање у иностранство, активности које дискриминишу појединце или групе људи, активности које су повезане са радом политичких партија, активности које нису дефинисане пројектом, административне трошкове и хонораре у износу већем од 30% од укупно одобрене суме, набавку канцеларијске опреме у износу већем од 15% од одобрене суме, пројекте који се реализују изван територије општине Параћин.

Контакт:
E-mail: marinela.radovanovic@holcim.com

Јеврејска културна и хуманитарна организација „Сабитај Буки Финци"

Назив програма:
Подршка пројектима из области културе

ЦИЉ овог програма је пружање финансијске подршке пројектима усмереним на културу Јевреја или пројектима који доприносе очувању и одржању традиције јеврејске заједнице у Србији.

За средства (износ је у распону од 10.000,00 до 50.000,00 РСД) у оквиру овог програма могу да конкуришу сви заинтересовани са територије Републике Србије.

Конкурсна процедура подразумева да заинтересовани предлагачи достављају предлог пројекта овој организацији, а њен управни одбор разматра предлог пројекта, доноси одлуку и обавештава предлагача. Овај процес траје три месеца.

Контакт:
Јеврејска културна и хуманитарна фондација „Сабитај Буки Финци"
Карађорђев трг 10 (Албахари)
11000 Београд (Земун)
Република Србија

Министарство културе и информисања

Назив програма: Конкурс за суфинансирање пројеката у области културног наслеђа за 2015. годину

ЦИЉ програма је допринос очувању, истражености, доступности и одрживој употреби културног наслеђа, као и развоју библиотечко-информационе делатности у Републици Србији

Програм пружа подршку у следећим областима:

1) заштита, очување и презентација непокретног културног наслеђа,
2) заштита, очување и презентација археолошког наслеђа,
3) заштита, очување и презентација музејског наслеђа,
4) заштита, очување и презентација архивске грађе,
5) заштита, очување и презентација нематеријалног наслеђа,
6) заштита, очување и презентација старе и ретке библиотечке грађе,
7) библиотечко-информациона делатност.

Ко може да конкурише?
Установе и друга правна лица регистрована за послове заштите културног наслеђа и библиотечко-информационе делатности (шифре делатности: 91.01, 91.02 i 91.03), које ове послове обављају као претежно своју делатност, на основу закона и других прописа којима се регулише заштита културног наслеђа и библиотечко-информационе делатности. Могу учествовати и друга правна лица која се баве образовањем, промоцијом и презентацијом културног наслеђа и библиотечке делатности у сарадњи са установама регистрованим за обављање ових делатности.

Конкурсне процедуре и временски рок:[14]
Временски рок је био 02. фебруар 2015.

Минималан/максималан износ који се додељује је 258.000.000 динара.

[14] Рок за овај конкурс је истекао, али сугеришемо да редовно пратите нове могућности за финансирање на страницама овог министарства.

Трајање пројекта: до краја календарске 2015. године.

НАПОМЕНА: Подносиоци пријава могу конкурисати са истим пројектом само на један конкурс наведеног министарства.

Контакт:
Министарство културе и информисања
Оливера Марковић
Тел: +381 11 33 98 423
Моб: 064 670 53 03
E-mail: olivera.markovic@kultura.gov.rs

Web: http://www.kultura.gov.rs

Министарство просвете, науке и технолошког развоја

Назив програма:
Јавни конкурс за учешће у коришћењу финансијских средстава Министарства просвете, науке и технолошког развоја намењеним за дотације невладиним организацијама значајним за образовање у 2015. години

ЦИЉ је унапређење система образовања и васпитања на основу исказаних програма и пројеката удржења која пружају подршку ученицима основних и средњих школа.

Програм удружењима пружа подршку за реализацију образовно-васпитних активности, а на конкурс могу да се јаве удружења (невладине организације основане ради остваривања и унапређивања образовања и васпитања). Опредељена средства за ову подршку износе 5.125.000,00 РСД.

Конкурс је за 2015. годину био расписан у првом кварталу наведене године. Предлажемо да редовно пратите страницу овог министарства, део *Конкурси и Јавни позиви*.

Трајање пројекта – једна година.

Контакт:
Министарство просвете, науке и технолошког развоја
Немањина 22–26
11000 Београд
Република Србија

Web: http://www.mpn.gov.rs/

Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство

Назив програма:
Конкурс за одржавање традиционалних манифестација

ЦИЉ програма је додела средстава за суфинансирање организовања традиционалних манифестација у 2015. години ради јачања капацитета сеоске средине и повезивања пољопривредника, као и промоције сеоске средине и пољопривредних производа ради бољег позиционирања на тржишту.

Програм пружа подршку у сектору развоја и промоције села, а могу да конкуришу:

- образовне и научноистраживачке установе;
- удружења грађана чије су активности усмерене на пољопривреду и сеоски развој, осим оних која се баве сточарством;
- општине на територији АП Војводина, удружења грађана која се баве пољопривредном производњом, негују традиционалне вредности и баве се очувањем старих заната на селу.

За 2015. годину конкурс је био у априлу месецу. Иако је рок за подношење пријава прошао, предлажемо да пратите страницу овог секретаријата.

Опредељена средства која се додељују у оквиру овог програма су **25.000.000,00 РСД**.

Трајање пројекта – једна година.

Контакт:
Web: http://www.psp.vojvodina.gov.rs/

Покрајински секретаријат за привреду, запошљавање и равноправност полова

Назив програма:
Конкурс за доделу бесповратних средстава невладиним организацијама и осталим непрофитним институцијама за развој и ревитализацију послова који се сматрају уметничким и старим занатима, односно пословима домаће радиности на територији АП Војводине

ЦИЉ програма је пружање подршке пројектима и активностима усмереним на набавку опреме или материјала којима ће се унапредити рад на очувању уметничких и старих заната, као и програмима за обуку кадрова за вршење старих заната.

Подршка је усмерена на област уметничких и старих заната, односно на послове домаће радиности на територији АП Војводине. За средства могу да конкуришу регистроване невладине организације и остале непрофитне институције (читај и школе) са територије АП Војводина.

Конкурс је за 2015. годину био расписан у марту месецу[15], а опредељена средства секретаријата за овај програм су 15.000.000,00 РСД.

Трајање пројекта – годину дана.

Контакт:
Web: http://www.spriv.vojvodina.gov.rs/

[15] Рок за овај конкурс је истекао, али предлажемо да редовно пратите страницу овог секретаријата.

Теленор д.о.о.

Теленор фондација је основана марта 2007. године у намери да улаже у Србију и помаже развој њеног друштвеног потенцијала.

Назив програма:
Друштвена одговорност

ЦИЉ програма је пружање подршке развоју потенцијала српског друштва кроз одговорно понашање у локалној заједници, превазилажење проблема и Финансијску помоћ.

Фондација пружа **подршку** у следећим областима:

- млади, њихово образовање и професионално усавршавање;
- друштвено угрожене групе;
- развој културне продукције и тржишне уметности;
- заштита животне средине.

Поред тога фондација настоји да идентификује начин на који телекомуникације могу да допринесу друштву и животној средини. Због тога подржава пројекте који нуде одржива и развојна решења на читавој територији Републике Србије.

За овај програм могу да конкуришу организације и институције (читај и школе) регистроване у Републици Србији, које имају за циљ решавање проблема на националном и локалном нивоу.

Конкурсна процедура

Учешће у конкурсу Теленор фондације започиње попуњавањем пријавног формулара који садржи све неопходне елементе за сагледавање пројекта (информације о подносиоцу пријаве, опис пројекта уз детаљно објашњење планираних активности, временске рокове и буџет). Пријавни формулар је могуће попунити директно на адреси: www.telenor.rs/media/TelenorSrbija/fondacija/OBRAZAC%20PRIJAVE.doc или га преузети са веб-сајта и доставити електронским путем или на поштанску адресу. Пројекти се разматрају на седницама Управног одбора фондације четири пута годишње. Важно је да буду усклађени са приоритетним областима Фондације и циљевима компаније.

Минимални/максимални износ који се додељује:
Износи нису стриктно дефинисани; при разматрању пројекта сагледавају се сви елементи, укључујући и преглед трошкова који се анализирају у складу са планираним активностима. Подршка пројектима се не заснива искључиво на новчаним средствима, већ и на коришћењу производа Теленора (Теленор интернет, мобилни телефони, рачунари, специјални тарифни пакети, хуманитарни бројеви за прикупљање новчаних средстава) и ангажман запослених у компанији (учешће запослених и руководилаца у пројектима и хуманитарним акцијама, know how – знање стручњака компаније).

Трајање пројекта – пријава пројеката је могућа током целе године, а дужина трајања није унапред дефинисана.

Теленор фондација не подржава:

- захтеве појединаца који се односе на решавање проблема материјалне природе;
- захтеве појединаца за спонзорисање учешћа на конференцијама, семинарима, обукама и сличним активностима;
- програме школовања у иностранству;
- трошкове путовања, смештаја и сличних трошкова, уколико нису део већег пројекта;
- спонзорисање фестивала, рада спортских клубова и организација спортских активности.

Коришћење комуникационих сервиса у оквиру пројектних активности, а у циљу делотворног решавања проблема помоћу модерних технологија, сматра се веома значајним елементом пројекта који се анализира са посебном пажњом. Такође се очекује да се у пословању поштују људска права, забрањују дискриминација и корупција и да се одговорно поступа према животној средини.

Контакт:
E-mail: fondacija@telenor.rs

Web: www.telenor.rs

Влајковићева 10, 11000 Београд
Тел. +381 11 311 4605, 311 4798
Факс: +381 11 213 9754
e-mail: sipru@gov.rs
www.socijalnoukljucivanje.gov.rs

